

Microsoft Research AutoCollage 2008 - Trial version

MEGHÍVÓ

Szeretettel meghívjuk Önt és kedves családját a

„Homoródszentpáli Iskoláért” jótékonysági estre

Helye: Zsámbéki Művelődési Ház

Időpontja: 2008.április 12.szombat 17 óra

Sztárvendégeink:

Boross Csilla, operaénekes-
zongorán kíséri Katona Anikó

Payer András táncdalénekes

Fellépnek:

- Fodor Szilvia és Csáki Júlia
(Homoródszentpál)
- a Gungl József Zeneiskola tanulói
- Keszkenő Népdalkör
- Kotkoda Népdalkör
- Lochberg Tánccsoport
- Senior Tánccsoport
- Végh Anita
- Höcögő Néptánccsoport
- Hastáncosok

Belépőjegy-támogatói jegy: 1 000 Ft

Megjelenésére, támogatására feltétlen számítunk!

2007.novemberében összedőlt az erdélyi homoródszentpáli iskola egy része. A műsoros est bevételét az iskola helyreállítására ajánljuk fel.

A Zsolt W. és Erdélyi Baráti Kör tagjainak nevében köszöntöm a megjelenéteket.

Tisztelet ünneplő közösség, kedves barátaink / gyermekek!

A világot behálózó interneten a László Gyuláról szóló szócikk így kezdődik: magyar régész, történész, grafikus és képzőművészeti szakíró. A világhálót szövegtől talán nem is tudják, mennyire a legjellemzőbb szóval kezdtek: László Gyula magyar volt. Nem divatos manapság magyarnak lenni. Talán László Gyula fiatal korában sem volt az. Talán — és ezt Erdélyben, nálunk, anyaországiaknál is jobban érzik — ma sem divatos magyarnak lenni.

László Gyula hatalmas tehetséget soha nem használta másképp, mint a magyarság szolgálataira. A tudós régész, a műltat kutató történész nem maradt meg a komoly tudományok ketrecében. Tudta, hitte, a magyarság megmaradásának egyetlen útja lehet: mindenki-vel megosztani a magyar történelem kincsét. Miként lehetett ezt megtenni a tévétel, moritlan, rádiótlan világban? Úgy, mint ma. Mindenkinek számba érhető képekben tudtul adni: a magyarok nem alábbvalóak egyetlen más népnél, ^{sem} a magyarok azok, akik: büszke, okos, és szabad nép.

nyugt 10 éve mindig, most is örömmel
emlékezünk Homoródre utpályára.

Magyarországon mindenki László Gyula ké-
peiről ismerte, még a magyar múltat.
Hisz, és talán az elmúlt 50 évben nem
is volt olyan magyar iskola ahol ne
találkoztak volna a gyerekek ereikkel a
gyönyörű és igaz képekkel. A gyerekekből
vannak az élet reudjének megfelelően apák
lettek, anyák lettek, és még ma is ha
szóba kerül bűnhal, hogyan éltek elő-
deink? — mindenki László Gyulához for-
dul. Felüti a könyvet a csodaszarvas
regényed, felidőzi magában utrauy János
verseit, és elszóalkozik arról, hogy mi-
lyen jó magyaroknak lenni.

A Judds regész megtalálta a sekita
aranyzarvast, a történelész elolvasta az
erről szóló forrásokat, a grafikus
pedig lerajzolta. Ez a mindenki *
László Gyula volt. Élete a bicsorúság
arra, nem divatos, de jó magyar-
nak lenni.

Tudjuk László Gyula mellé a Him-
nusz költőjét Kölcseyt. "Vár állott, most
köhögöm!" Kölcsey a pusztaulásra gon-
dolt, a romokra. Ilyen romok tövében
született az iskola névadója is de ha
valaki eljön ide, ebbe az iskolába
László Gyula segítségével épül a
magyarország vára.

LÁSZLÓ GYULA KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET
HOMORÓDSZENTPÁL

1989 – 2009
ÜNNEPI ELŐADÁS

ZSÁMBÉK ÉS HOMORÓDSZENTPÁL, HOMORÓDSZENTPÉTER,
HOMORÓDVÁROSFALVA valamint RECSENYÉD
KAPCSOLATFELVÉTELÉNEK
XX. ÉVFORDULÓJA, ÉS AZ IDEI TESTVÉRKAPCSOLAT MEGKÖTÉS
ALKALMÁBÓL,
**A HOMORÓDSZENTPÁLI
MŰVELŐDÉSI OTTHONBAN**
2009. OKTÓBER 24-ÉN, SZOMBATON,
ESTE 8 ÓRÓTÓL
(FEJÉS UTÁN!)

MŰSORON:

HÖCÖGŐ NÉPTÁNC EGYÜTTES - ZSÁMBÉK : NÉPTÁNCOK

NŐI DALÁRDA – HOMORÓDSZENTPÁL :

NÉPDALOK ÉS KÓRUSMŰVEK –
vezényel: Tódor Éva

DÉNES ERZSÉBET – LÁSZLÓ GYULA ÁLTALÁNOS
ISKOLA HOMORÓDSZENTPÁL :

TAMÁSI ÁRON : BUJDOSÓ LEÁNY - MONOLÓG
betanította: Tódor Éva és Forrai Tibor

KÖZBEN KÖNYVBEMUTATÓ!

LOVAS LAJOS,

ZSÁMBÉK POLGÁRMESTERE BEMUTATJA

AGYDOBÁS és JÓ REGGELT DÉLBEN

című könyveit, amelyek a helyszínen megvásárolhatóak!

BELÉPÉS INGYENES, ADOMÁNYT

ELFOGADUNK!!!!

Szeretettel köszöntöm a mai előadásra megjelent Közönséget!

Köztük is Lovas Lajost, Zsámbék város Polgármesterét, az Erdély Baráti Kör tagjait, a Höcögő Néptánc Együttest, a zsámbéki Önkormányzat jelenlévő tagjait valamint az iskolakörzetünk négy falujából érkezett összes vendégünket! Köszöntöm Homoródszentmárton jelenlévő elöljáróit és nem utolsó sorban a vendégfogadó gazdákat, az emlíett négy faluból összesereglett nőnőinket, az ünneplő Közönséget!

Mert ünneplésre gyűltünk össze a mai napon, október végén, 2009-ben, szombaton, Homoródszentpálon, a Falunapon. Húsz évvel ezelőtt, 1989. decemberében, amikor Romániában a változások történtek, akkor, amikor még mindenfelé lövöldöztek az országban, teherautó konvoj indult el Zsámbékról és Tökről, segélycsomagokkal megrakodva, hogy az erdélyieken segítsenek. Emlékszem, és emlékeznek még sokan az itt jelenlévők közül arra, amit akkor Keresztes Sándor tiszteletes úr mondott, meglátva a magyarországi fehér kenyereket: Magyar asszonyok sütötték a magyar kenyeret, magyar búzából, és magyar emberek hozták el magyar embereknek. Nem tudom, betűről betűre idéztem-e a tiszteletes urat, de ez volt a lényege annak, amit mondott. A „konvoj” lapakolt, gyorsan ettek valamit és azonnal indultak is vissza Zsámbék felé, hiszen ott aggódó családtagok várták a veszélyes, bizonytalan terepen küldetést teljesítőket.

Az ebéd alatt csak annyira volt idő, hogy megbeszéljük: mire lenne még szükség itt, mivel tudnának még segíteni? A megbeszélést tett követte, és 1990 elején megérkezett a második konvoj is, rengeteg könyvet, élelmet, narancsot hoztak. A könyvekben kis cédulákon gyerekek neve volt, a könyveket adományozók neve és címe, és ezzel kezdetét vette a levelezés. A levelezést még ebben az évben egy felejthetetlen zsámbéki kirándulás követte, több mint 50 gyerek és felnőtt volt a zsámbékiak vendége. A vendégfogadók Mikulás és Karácsony között viszonzták a látogatást. Zsámbékon megalakult az Erdély Baráti Kör, lelkes támogatói között itt köszönthetem most a töki Szklenár házaspárt, Zsuzsát és Pityut, a Csepilek házaspárt, Annát és Istvánt, a Bors házaspárt, Marikát és Gyulát, és másokat is. Dokumentumot is irtunk alá, ami sajnos mindkét félnél elkallódott. Vendégünk volt több ízben a most is itt tartózkodó Höcögő Tánc Csoport, Urbán Attila, Blaskó Tibor régi ismerőseink. Voltunk szerepelni gyerekekkel, fiatalokkal, házasemberekkel. Katalin bálók, balatoni nyaralás, egri kirándulások, Budapest és Duna kanyar nézések következtek az anyaországban, itt elvitük a zsámbékiakat a Békási szorosba, a Szent Anna tóhoz, Töröcsvárra, Szinajára, a Fekete templomba, tisztelegtünk Tamási Áron és Orbán Balázs sirjánál, Benedek Elek házában Kisbaconban, Csiksomlyói búcsún vettünk részt, többször meglátogattuk a kegytemplomot, tegnap meg a Madéfalvi veszedelem emlékművénél és Gyimesbükben, az ezeréves határon, a Magyar Államvasútak egykori, legkeletibb vámházánál koszorúztunk együtt.

A közös akciók száma ennél jóval több, mindegyiket nem tudjuk felemlegetni most. De háromra külön szeretnék kitérni.

1. Csepilek István, a Zsámbéki Önkéntes Tűzoltó Egyesület elnöke eljuttatta ide az egyesület egyik használaton kívüli tűzoltóautóját, ezért most, utólag nyilvánosan is szeretném ezt megköszönni neki, és átadni egy oklevelet amely azt igazolja, hogy Csepilek István Homoródszentpál Tiszteletbeli Lánglovagja!!!!
2. Közel 3 éve leomlott az iskolánk épülete. Sehonnan nem kaptunk anyagi segítséget, de Zsámbékról igen! A Höcögő Együttes nagyszabású előadást és gyűjtést szervezett, az előadáson szerepelt Csáki Júlia és Fodor Szilvia is iskolánkból, a bevételt pedig, 220 ezer forintot elhozták ide. Ezt szeretném most itt is megköszönni a Höcögősöknek, és nekik is átadni egy oklevelet, amely szerint csoportot a László Gyula Általános Iskola Örökös és Tiszteletbeli Táncsoportjának nyilvánítja!!!!
3. Talán nem is lehetett volna szebb ajándék a XX. évforduló tiszteletére az az ajánlat, amelyet az idén nyáron városá nyilvánított Zsámbék polgármestere, Lovas Lajos tett: kössük meg a testvértelepülés szerződést. Az Erdély Baráti Kör ajánlatára ebbe belefoglaltuk Homoródszentpál mellett Recsenyédet, Homoródszentpétert és Városfalvát is. Itt járt egy küldöttség a tavasszal, megmászták a székelyek szent hegyét, a Madarasi Hargitát és pár hét múlva jött az Önkormányzat határozata: augusztus 22-án aláírjuk a szerződést, ami meg is történt, nagyszabású ünnepsorozat része volt az aláírás: Szent István államünnep, várossá nyilvánítás, Pest megye 1000 éves fennállása és a testvértelepülési szerződés aláírása. Külön köszönet ezért azoknak, akik ebben segítettek, közreműködtek. És akkor most itt szeretném átadni a hivatalos okmány egy-egy példányát a szomszéd faluk képviselőinek.

Végül, de nem utolsó sorban emlékezzünk meg azokról, akik itt voltak húsz évvel ezelőtt, de most már nincsenek közöttünk, mert nem lehetnek, mert már nincsenek az élők sorában: gondolok itt elsősorban az úttörőkre: Kerekes Jani bácsira, Zink Imrére, Emmer Jánosra, Kovács Imrére, Rátai Jánosra vagy azokra, akik benne voltak a kapcsolatban, éveken keresztül, mint Szabó Margit, Kovács Margit és mások Zsámbékról, vagy Szabó Erzsébet, Török Erzsébet és mások tőlünk. Nélkülük ma nem lennénk itt, nem létezne a testvértelepülés kapcsolat, a sok baráti kapcsolat. Emlékük legyen áldott...

Köszönöm a türelmet, amellyel végig hallgattak!

És akkor most megkérem Lovas Lajos polgármester urat, mondja el üdvözlő beszédét.

Kárpáti Piroska: Üzenet Erdélyből

Üzent az Olt, Maros, Szamos,
Minden hullámuk vértől zavaros,
Halljátok, ott túl a Tiszán,
Mit zúg a szél a Hargitán?
Mit visszhangoznak a Csíki hegyek,
Erdély hegyein sűrű fellegek?

Ez itt magyar föld és az is marad,
Tiporják bár most idegen hadak,
Csaba mondája új erőre kél,
Segít a vihar és segít a szél,
Segít a tűz, a víz, a csillagok,
S mi nem leszünk mások, csak magyarok!

Ha szól a kürt, egy szálig felkelünk!
Halott vitézek lelke jár velünk.
Előttünk száll az ős Turul-madár,
Nem is lesz gát, és nem lesz akadály!
Ember lakol, ki ellenünk szegül,
A székely állja, rendületlenül!

Üzenik a gyergyói havasok:
Mégvannak még a régi fokosok!
Elő velük, jertek, segítetek!
Székely anya küld egy üzenetet:
Hollók, keselyúk tépik a szívünket,
Rablóhordák szívják a vérünket!

Ha nem harcoltok velünk, elveszünk!
E végső harcban: egyedül leszünk!
És a honszerző hősök hantja vár,
Ha odavész az ősmagyar határ!
És ha rablóknak kedvez a világ,
Mutassunk akkor egy új, nagy csodát!

Megmozdulnak mind a Csíki hegyek,
Székelyföld nem terem több kenyeret,
Elhervad minden illatos virág,
Mérget terem minden gyümölcsfaág.
Vizek háta nem ringat csónakot,
Székely anya nem szül több magzatot!

Vadon, pusztá lesz az egész vidék,
A levegőtül, ha ez sem lesz elég,
A föld megindul, a mennybolt leszakad,
De Erdély földje csak magyar marad!

Kárpáti Piroska

(tanítónő; a románok e verséért 1920-ban felakasztották)

KALMÁR PÁL festő- és üvegművész

Magamról

1967-ben végeztem el a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban a díszítőfestő szakot. 1975-ben szereztem diplomát az Iparművészeti Főiskola porcelántervező szakán. 1975 óta tagja vagyok a Művészeti Alapnak. A '70-es évek végén kerámiaedények és falplasztikák készítésével foglalkoztam. A '80-as, '90-es évektől másik kedvenc anyaggal, az üveggel is alkotok. Festői szemléletű üvegalkotásaim - üvegek, üvegórák, kispasztikák - az ország számos galériájában láthatók és megvásárolhatók. 2003 óta érdeklődésem és alkotótevékenységem az olajfestészet felé is fordult.

„Érkező Niké” (üvegekép)

Iparművészeti munkásságom

- * A hévizi mozi lámpái
- * ELTE műemlék épületének üveglámpái
- * Honvédelmi Minisztérium csillárai
- * K&H Bank üveglámpái és tolopajzsai
- * BKV üvegszobrai
- * Hungarokamion falplasztikái
- * Kempinski Hotel üveg Corvinus-portréja

Kiállításaim

- 2004. Wettenberg, Miláno
- 2005. Szeged, Budakeszi, Zsámbék
- 2006. Hotel Sofitel Atrium, Budapest
- 2006. Csákvár, Tapolca, Balatonfüred
- 2007. Dombóvár, Balatonfüred, Nagyatád, Keszthely, Telki
- 2008. Budapest, Esztergom, Székesfehérvár, Sárospatak
- 2009. Dabas, Nagykáta, Budapest, Budapest Zsámbék

Elérhetőségeim

Cím: 2072 Zsámbék, Régi templom u. 10.
Telefon: (20) 5424-111, (23) 341-742
E-mail : pal.kalmar@gmail.com

Galériák, ahol jelen vannak alkotásaim

Ormay Galéria - Szeged
ISIS Galéria - Szombathely
Medgyessy - Debrecen
Képcsarnok- Nyíregyháza
Mednyánszky - Budapest

„Ragaszkodom ahhoz a gondolathoz, hogy az alkotásoknak nem minden esetben kell ún. mondanivalóval rendelkezniük. A mondanivaló legyen az élmény, a látvány és annak befogadhatósága. Ne az legyen a cél, hogy indokolatlanul megfejtjük, ízekre szedjük a képet. Azzal sem értek egyet, amikor a művészek a kritikusoknak és a sznoboknak gyártják alkotásaikat, megfelelően ezek elvárásainak. Nem kevés hamisságot érzek ezekben a dolgokban. Én a közönségnek alkotok. Élményt szeretnék okozni a nézőnek, nem fejtörést.”

2014.
június 21.

Egyéjszakai kaland – hogy minél több kulturális élmény szülessen!

Múzeumok éjszakája
2014. június 21.

Zsámbéki Műemlék Rakétabázis Légvédelmi Múzeum és Zsámbéki Színházi Bázis

10-21 óra A Földi Telepítésű Magyar Légvédelem Fegyvernemi Múzeumának állandó kiállítása

15-18 óra Családi programok (kincskeresés, felderítő barangolás a Bázis titokzatos helyein, UAZ járat, Kucséra András festőművész nyitott műhelye)

16 óra Kutymbemutató

Délután gyalogtúrák indulnak:

16 órakor Perbálról (gyülekező: Kisperbál buszmegálló)

17 órakor Zsámbékról a Romtemplom előtt

18 és 19 órakor múzeumi tárlatvezetés indul Üveges András vezetésével

18 és 19 órakor Bázis bejárás Horváth Mihály egykori bázisparancsnok vezetésével:
a „Kókusz” titkos mindennapjai

21 óra Rakétaindítás és célmegsemmisítés szimulációs program bemutató

22 óra Éjszakai betontúra

(fejlámpa vagy elemlámpa szükséges!)

A programok ingyenesek!

Bővebb információ:

www.zsambekiszinhazibazis.hu

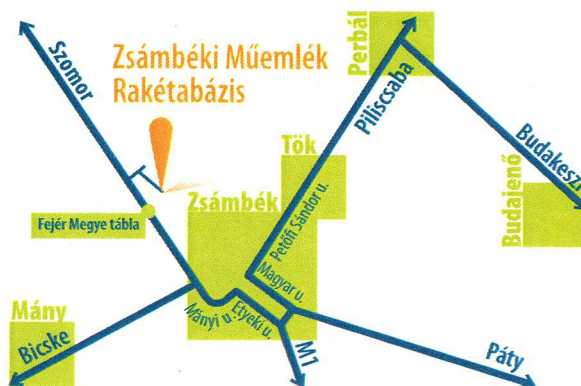
www.zsambekinfo.hu

A programokról felvilágosítás kérhető a Zsámbéki Tourinform Irodában.

Telefon: **23-342-318**

E-mail: info@zsambekinfo.hu

A zsámbéki Műemlék Rakétabázis megközelíthető: Zsámbékot Szomor felé elhagyva, a Fejér megye tábla után jobbra. A zsámbéki Műemlék Rakétabázis GPS koordinátái: N 47 33.421, E 18 42.035

Babos-húsos paradicsomleves

ELKÉSZÍTÉS: 45 PERC
1 ADAG: 445 KCAL

HOZZÁVALÓK 4 SZEMÉLYRE:

1 doboz vörös kidney bab (400 g), 200 g póréhagyma, 2 közepes fej hagyma, 2-3 gerezd fokhagyma, 300 g krumplics, 1+2 ek. olaj, 250 g darált marhahús, 1 tojássárgája, 1 kk. édes-nemes pirospaprika+ a szóráshoz, só, bors, 2 ek. paradicsompüré, 1 doboz felaprózott paradicsom (400 g), 3 ek. ketchup, 1 kk. kristálycukor, 1-2 ek. tejföl, 2-3 szál petrezselyem

1 A babot bő vízzel leöblítjük. A zöldségeket megtisztítjuk, megmossuk, a póré-t vékony karikákra, a hagymákat finomra vágjuk (néhány pórégyűrűt félreteszünk).

2 Megfonnyasztjuk 1 ek. olajban a hagyma felét és az áttört fokhagymát, kissé hűlni hagyjuk, majd összedolgozzuk a darált hússal, a tojássárgájával, a pirospaprikával, sóval és borssal. Apró-gombócokat formálunk belőle, nagyobb serpenyőben, 2 ek. felforrósított olajban körbepirítjük őket (5 perc), tányérra szedve félretesszük.

3 A zsiradékba dobjuk a póré-t és a maradék hagymát, 2 percig pirítjuk. Felöntjük 1 liter vízzel, felforraljuk, majd átöntjük egy közepes méretű fazékba. Hozzáadjuk az apróra felkockázott krumplics, a paradicsompürét és a paradicsomot levével együtt, kissé megsózzuk, és 12-15 percig zöldséggel forralással főzzük.

4 Hozzákeverjük a ketchupot, a babot, valamint a húsgombócokat, jól összekeverjük (3 perc), végül ízlés szerint édesítjük, utána sózzuk, borsozzuk. Pórékarikákkal, tejföllel, petrezselyemmel és néhány sipet pirospaprikával díszítve tálaljuk.

Szűzpecsenye sonkás-sajtos bundában

ELKÉSZÍTÉS: 1 ÓRA
1 ADAG: 508 KCAL

HOZZÁVALÓK 4 SZEMÉLYRE:

400 g brokkoli, 400 g sárgarépa, 80 g reszelt gouda sajt, 1 tojássárgája, 2 ek.+1 dl tejszín, 1/2 kk. szárított majoránna, 2 sertés-szűzpecsenye (350 g/db), só, bors, 2 ek. olaj, 4 vékony szelet főtt sonka, 1 dl húisleves, 2 gerezd fokhagyma, 20 g vaj, 2-3 szál petrezselyem, néhány rozmaringbóbita

1 A körethez a brokkolit kisebb rózsákra, a sárgarépát karikákra vágjuk, és enyhén sós, bő vízben 5-6 percig főzzük.

2 Összekeverjük a sajtot a tojássárgájával, 2 ek. tejszínnel és a majoránnával. A szűzpecsenyét leöblítjük, felitatjuk rólik a vizet, 2-2 darabra vágjuk, megszórnuk sóval és borssal. Felforrósítjuk az olajat, körbepirítjük benne a húsdarabokat (7-8 perc), majd lapos sütőedénybe helyezzük.

3 A sonkaszeleteket félbevágjuk, a húsdarabok köré tekerjük, tetejükre púpozzuk a sajtkeveréket, és 200 °C-ra előmelegített sütőben 12-15 percig sütjük. Vágódeszkára emeljük, letakarjuk alufóliával, és 10 percig pihentetjük.

4 A mártáshoz 1 dl húsléssel összeforraljuk a sütőedényben maradt pecsenyealjat, lábaskába szűrjük, 1 dl tejszínnel 1 percig forraljuk, sózzuk, borsozzuk. A zöldségeket leszűrjük, és beleforgatjuk a szétlapított fokhagymával felhabosított vajba. A húsdarabokat egészben vagy 2-3 szeletre vágva tálra rendezzük, petrezselyemmel és/vagy rozmaringgal díszítjük, és a zöldségeket, valamint a mártás kíséretében tálaljuk. Burgonyapüré, -kroket illik hozzá.

Sült cékla-alma köret

ELKÉSZÍTÉS: 1 ÓRA+30 PERC ÁZTATÁSI IDŐ
1 ADAG: 145 KCAL

HOZZÁVALÓK 4 SZEMÉLYRE:

600 g apró szemű cékla, 1 nagy fej hagyma, 6-8 gerezd fokhagyma, 4 ek. (classico) olívaolaj, só, fehér bors, 1 ág rozmaring (20 cm-es), 2 nagyobb, savanykás alma, 3 ek. citromlé, 2-3 szál petrezselyem, 1-2 apró csilipaprika

1 A céklát 30 percre beáztatjuk langyos vízbe, aztán erős szálú (kizárólag konyhai célokra használt) kefével alaposan megsikáljuk. A gumók két végét leválasztjuk, karcsú gerezdekre szeljük, tepsibe terítjük – meghámozni nem szükséges, héja a sülés folyamán megpuhul, csaknem eltűnik.

2 A hagymát és a fokhagymát megtisztítjuk, a hagymát felkarikázzuk, a fokhagymagerezdeket ellapítjuk, majd az olajjal együtt a céklához adjuk. Ízlés szerint sózzuk, borsozzuk, megszórnuk a rozmaringlevelek felével, alufóliával letakarjuk, és 180 °C-ra előmelegített sütőben 30 percig pároljuk.

3 Az almákat megmossuk, elnyolcadjuk, magházukat kivájjuk, meglocsoljuk a citromlével, és lazán a céklához keverjük. Viszogatasszuk a sütőbe, fólia nélkül az egész tálra sütjük (további 20-25 perc). Nem túl mély tálba tesszük, megszórnuk a finomra aprított petrezselyemmel, végül a csilipaprikákkal és a maradék rozmaringgal díszítjük. Sült halak, szárnyasok, pecsenyék köreteként kínálhatjuk, de önmagában is pompás.

TIPP: Egytálételként a cékla és az alma mennyiségét megkétszerezzük, továbbá 400 g meghámozott, hasábokra vágott burgonyával gazdagítjuk; süthetjük a tűzhelylapon, nagy méretű serpenyőben is.

Március 15-re gyermekeknek

és felnőtteknek egyaránt

1848. Március 15. - 2014. Március 15.

**Színezd ki helyesen
a kokárdát**

Színezd ki szabadon a huszárt

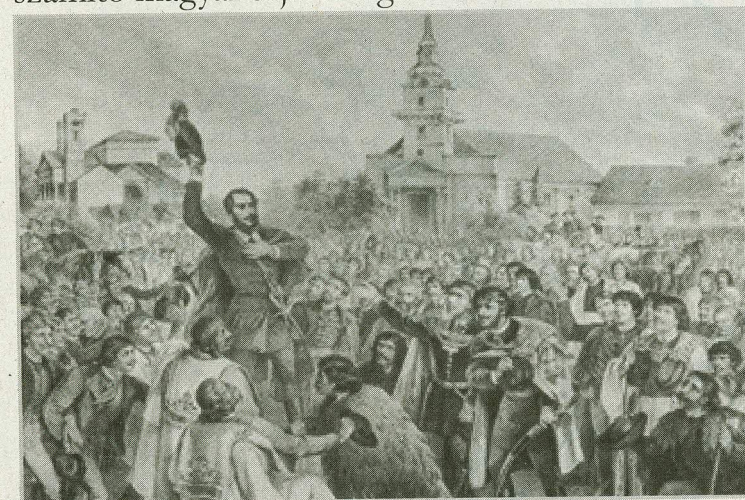

Hordjuk helyesen a kokárdát

Néhány éve egy államközi szintű találkozón megkérdezték a magyar küldöttség tagjaitól, hogy miért hordanak olasz kokárdát március 15-én. Arról, hogy honatyáink mit válaszoltak, nem szól a fáma. De vegyük sorjában a dolgokat. A kokárda viselése a francia forradalmak idején terjedt el, Európától - Amerikáig.

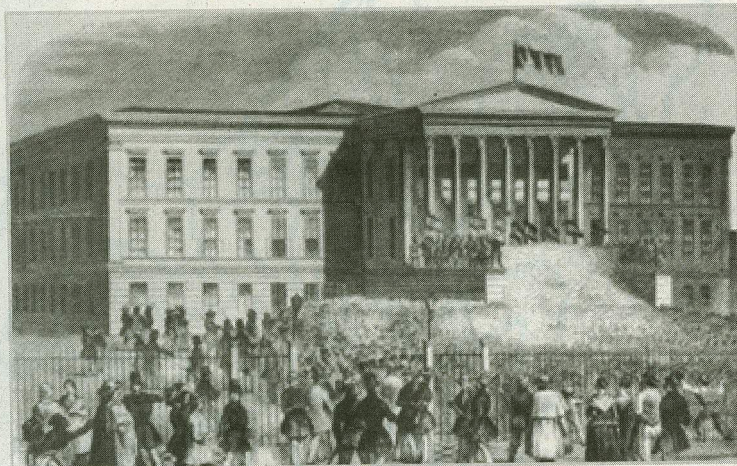
A kor szokása szerint a férfiak kalapjukra, a nők pedig a hajukba tűzték. Az 1848-as forradalom vezéralakjait, Petőfit és Jókait szerelmeik, Szendrey Júlia valamint Laborfalvi Róza ajándékozta meg a fodros szélű szalagcsillaggal. Ennek viseletébe, nagyjaink bele vittek egy akkor még szokatlannak számító magyar sajátosságot.

Kalapjuk helyett, kabátjukra tűzték szívük tájékán, mert ők szívükön viselték a Magyar Nemzet sorsát. A korabeli festményeken fellelhető, hogy a huszárok csákórózsáján, helyesen szerepel a kokárda színsorrendje. Ugyanis ha a heraldika szabályait vesszük figyelembe, akkor a mai viselettől eltérően, kívülre kell kerülnie a zöldnek és belülre a pirosnak. (Heraldika: címerekkel

foglalkozó történeti segédtudomány). Sokan nem tudják, hogy a Magyarországon elterjedt kokárdák (kívül piros – belül zöld) az olasz színsorrendet követik.

Nemzeti ünnepünk közeledtével kiváló alkalom kínálkozik arra, hogy családi együttlétben, gyermekeinkkel közösen készítsünk helyes kokárdát, Nemzeti színű szalagból.

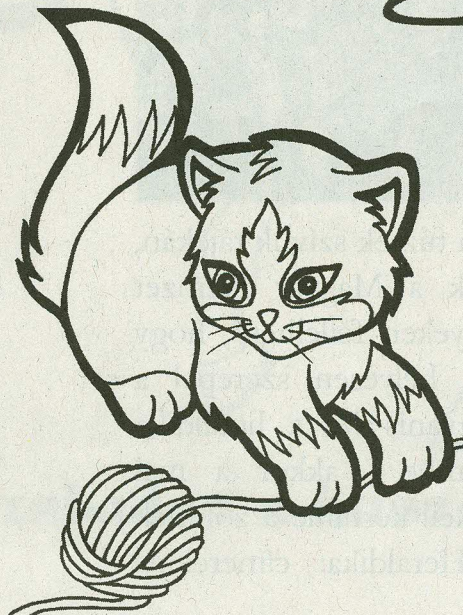
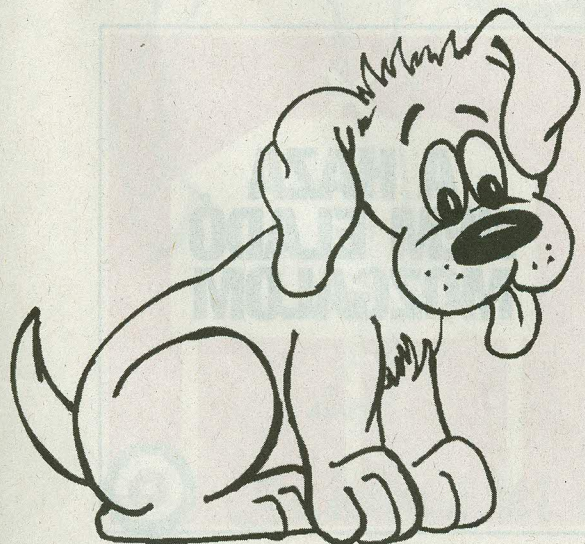
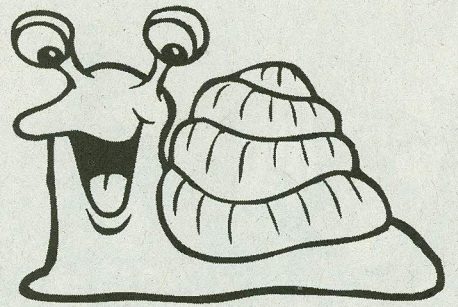
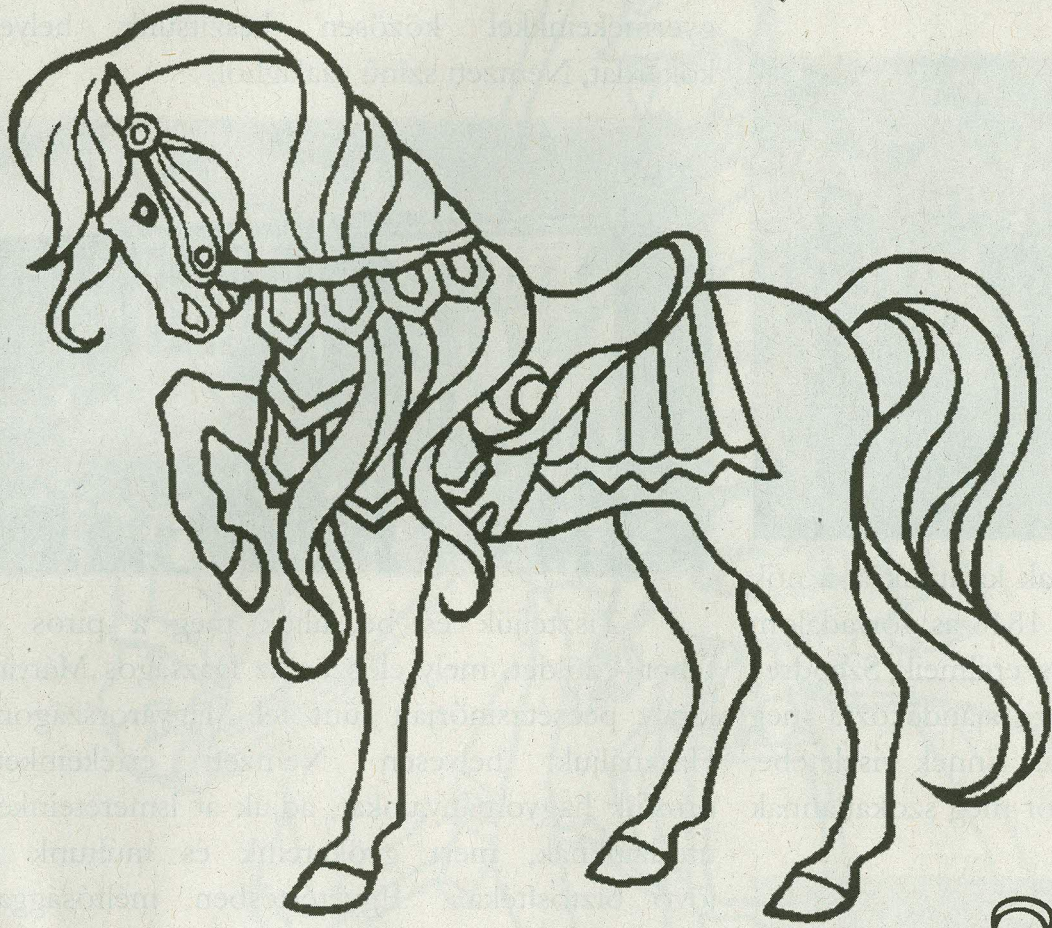
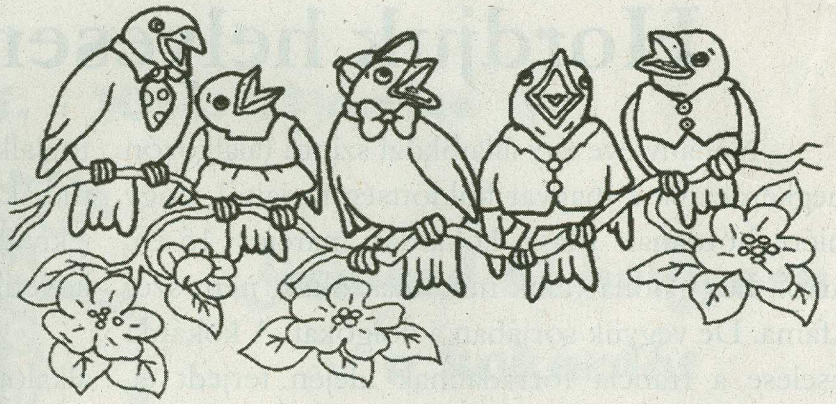

Tiszteljük és becsüljük meg a piros – fehér - zöldet, mely először az igazságos Mátyás király pecsétzinórján tűnt fel Magyarországon. Használjuk helyesen Nemzeti értékeinket, őrizzük hagyományainkat, adjuk át ismereteinket utódainknak, mert gyökereink és múltunk a jövő biztosítója. Egyetértésben, méltósággal emlékezzünk meg a 166 évvel ezelőtti bátor Hazafiakról, példát véve és erőt merítve hazaszeretetükből.

Tisztelettel, A Haza Nem Eladó Mozgalom Párt

Kányádi Sándor: Nyergestető

Csíkországban, hol az erdők
zöldebbek talán, mint máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépni vihar se tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok nagy hegy között
egy szelíden, szépen hajló,
mint egy nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.

Úgy is hívják: Nyergestető:
egyik kengyelvasa: Kászon,
a másik meg, az innenső,
itt csillogna Csíkkozmason.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben
ott zöldellnek a fenyőfák
egész Csíkban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökerüket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálig kettétörnek.
Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lúktet lenn a gyökerekben,
mert temető ez az erdő,
és kopjafa minden szál fa,

itt esett el Gál Sándornak
száznál is több katonája.
Véres harc volt, a patak is
vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár s a császár
hatalmas nagy hadsereggel.
De a védők nem rettentek
- alig voltak, ha kétszázán -,
álltak, mint a fenyők, a harc
rettentő vad viharában.
Végül csellel, árulással
délre körülvették őket,
meg nem adta magát székely,
mint a szálfák kettétörtek.
Elámult az ellenség is
ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el
a hősokeket a hegy hátán.
Úgy haltak meg a székelyek,
Mind egy szálig, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz
Termopüle szorosában.
Nem tud róluk a nagyvilág,
hőstettükről nem beszélnek,
hírük nem őrzi legenda,
dicsőítő harci ének,
csak a sírjukon nőtt fenyők,
fönn a tetőn, a nyeregben,
s azért zöldell az az erdő
egész Csíkban a legszebben.

Évenként megismétlődő rendezvények sorozata bizonyítja, hogy az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc történetéhez immár szorosan hozzátartoznak az emlékezet választott színterei, azok a helyek, ahol a legjobb lehetőség nyílik egy-egy történelmi esemény felidezésére. Közismert hagyományos emlékező helyek, – hogy csak néhányat említsünk: a Magyar Nemzeti Múzeum udvartere Pesten, Petőfit idéző Biasini szálló Kolozsvárt, a Petőfi-ház Fehéregyházán, vagy a sepsiszentgyörgyi régi székház, ahol Gábor Áron szállóigévé lett szavai 1848 novemberében elhangzottak: „Lesz ágyú!”

A nemzeti emlékezetnek avatott helye a csíki Nyergestető is, ahová most összegyűltünk, s ahol az 1849. augusztus elsejei hősi helytállásra emlékezve nem feledkezünk meg az 1897-es emlékmű-avatásról sem, amelyen jelen volt a '49-es csata legfőbb tanúja, Tuzson János őrnagy, az egykori csapat parancsnoka, valamint számos '48-as honvéd is. Mindez vitathatatlanná tette e történelmi emlékezőhely hitelességét. Azóta a székelység önvédelmi harcának egyik kiemelkedő szimbólumává vált a Nyergestető.

A 160. évforduló jó alkalom arra, hogy röviden felidézzük azokat az eseményeket és körülményeket, amelyek megelőzték, majd előidéztek a Tuzson János őrnagy által vezetett csatát, részét annak a gigászi küzdelemnek, amelyet a magyar honvédhadsereg szerte Magyarországon és Erdélyben vívott az egyesített orosz–osztrák haderő ellen. A székelység kivette részét ebből a küzdelemből, s 1849 nyarán az volt a feladata, hogy a Déli- és Keleti-Kárpátok szorosait és a Székelyföldet védje. Bár ez erőt meghaladó feladatnak bizonyult, a székely hadak bátran vállalták a harcot, de a túlerő miatt 1849. június 18–19-én az orosz–osztrák csapatoknak sikerült áttörniük a Székelyföld védvonalát jelentő kárpáti szorosokat és megrohanták Háromszéket, amelynek földje hosszú időre csatatérre változott.

A Bem tábornagy által szervezett s Gál Sándor ezredes főparancsnoksága alatt harcoló székely hadosztálynak a szülőföld védelme mellett az is feladata volt, hogy harcaival lekösse az ellenséget, amelyet Lüders orosz főparancsnok a magyarországi magyar hadak ellen szeretett volna minél hamarabb bevetni. Bem altábornagy átlátta ezt a szándékot is és megfelelő stratégiát dogozott ki az ellenség tervének megakadályozására. Ennek a stratégiának része volt egy moldvai hadjárat terve – és ezzel már elérkeztünk a nyergestetői csata közvetlen előzményéhez.

Induljunk ki abból, hogy Bem altábornagy 1849. július 22-én az Ojtozi-szorosból kiáltványt intézett Moldova lakosaihoz, ezekkel a szavakkal: „Az oroszok minden hadüzenet nélkül Magyarország területére és Erdélybe újra behatoltak. Európa hallgat ezen jogsértéshez, de a magyarok elég erősek arra, hogy ellenségüket legyőzzék” (mintha Nagy Imre miniszterelnök 1956 november elején

elhangzott kiáltványát hallanók). Bem fontosnak tartotta annak hangsúlyozását is, hogy a magyar szabadságharc nemcsak az ország, hanem a szomszédos népek szabadságát is szolgálja: „Midőn /a magyarok/ az oroszokkal életre vagy halálra küzdeni kezdenek, azt akarják, hogy ezen viadal által az orosz járom alatt nyögő szomszéd országoknak is hasznot hajtsanak... Moldvaiak! Ha szabadok akartok lenni... keljetek fel!”

A Bem által vezetett moldvai hadművelet célja tehát az volt, hogy az ottani népeket a magyar szabadság oldalára állítsa és felmérje, milyen erőt képviselnek az ott tartózkodó orosz csapatok.

A Moldva határát átlépő székely különítmény mindössze két és fél zászlóaljnyi gyalogosból, két századnyi lovasságból, fél századnyi utászból állt, s összesen 2200–2300 főt egyesített. Emellett hat vagy nyolc ágyúval is rendelkezett. Látjuk, a különítmény létszáma a feladathoz mérten kicsi volt, azonban bátor, harcra kész csapatként mindössze néhány nap alatt jelentős, – egyik történészünk szerint – „szép” sikereket ért el. Sósmezőnél már megütközött a kozák előőrssel, amely sietve visszahúzódott, de Harzsánál heves ütközetre került sor. Majd Gorzafalváig üldözte Bem az ellenfelet. Itt ismét nagy ellenállást fejtett ki az orosz védelem, de kénytelen volt Onfalváig (Onești) visszavonulni, onnan pedig Bákóig, ahol 7-8000 embert és 16 ágyút vont össze. A székely haderő ide már nem követte az ellenséget, visszatért Gorzafalvára. A csatározás július 24-én folytatódott, amikor Bem elfoglalta Onfalvát és Oknát.

Bár bizonyos értelemben csalódnia kellett a népfelkelést illetően, Bem altábornagy fényesnek nevezte az elért sikert és joggal, hiszen ellenőrzése alá került az Ojtoz és a Tatros völgye, véleménye szerint az ellenfél 500 embert veszített, aminél kisebb volt a saját veszteség, bár egyáltalán nem jelentéktelen. De hadd szóljon maga a hadvezér e hadjáratnak egy másik eredményéről, idézzük őt: „Ezen fényes harc részünkre azon jó hatással is volt, hogy azon ifjú csapataink bátorsága, melyet egy pillanatra elvesztettek vala /az orosz betöréskor/ megint felébredt, s hogy bebizonyíthatta azt, miszerint az oroszokat kevés haderővel is legyőzhetni. Bátorságban és elszántságban mindenki vetélkedett. Különösen kitüntették magukat Daczó és Tuzson őrnagyok”.

A nem lebecsülhető katonai siker ellenére a moldvai expedíció nem érte el a célját, hogy a népet felkelésre bírja. Számunkra mégis van ennek a hadjáratnak egy különös üzenete is: a csángók magyarságtudatának egyfajta megnyilvánulása. Erről írta a helyszínen keltezett jelentésében a haditudósító a következőket: „Itteni /moldvai/ megjelenésünk a magyar ajkú lakosokra – mert Moldvának Erdély felé nyúló határszélén közel 60 000 magyar lakik, fölrázólag hatott. A nők nevettek és sírtak, a gyerekek eltátották szájukat, a férfiak a jelenet miatt elhültek”. Talán az utóbbival kapcsolatosan jegyezte meg a tudósító: „Engedjük őket magunkhoz s még egy keveset várjunk”. A források arról is tudnak, hogy a csángók ugyan érdeklődéssel figyelték a magyar sereg megjelenését, a nők és gyermekek kifejezést adtak örömüknek, a férfiak viszont elhültek, azaz megdöbbenek. Hogy ezentúl nem mutattak együttműködési készséget, abban bizonyosan szerepe volt az orosz és osztrák propagandának, amely a lehető legrosszabb színekben próbálta feltüntetni a férfiak előtt a magyarok megjelenését, félremagyarázva Bem felhívását a felkelésre.

Ezek után Bem nem folytatta a hadjáratot, s július 25-én a katonai különítmény egy részével visszatért Háromszékre, de annak nem kis részét: nyolc gyalogos századot, egy lovas szakaszt és ágyúkat Tuzson János őrnagy parancsnoksága alatt Moldvában hagyta. Ez pedig arra utal, hogy a főparancsnok mégsem adta fel teljesen reményét a moldvai beütéssel kapcsolatban. Erről szól július 25-i nyílt parancsának következő része:

„Az ellenség Bákóba gyülekezett össze, összes ereje Moldvában 7 vagy 8 ezer s 16 ágyú. Könnyű lesz nekünk ott a moldvai önkéntesek segítségével az országból kikergetni, addig pedig helyezzük magunkat olyan állásba, melyben az ellenséget feltartóztathatjuk és moldvai önkéntesek is körülöttünk gyűlhetnek. A napiparancsnak ez az utóbbi tétele bizonyosan a Moldvában maradó Tuzson különítményének szólt, az ő feladata volt az ellenség feltartóztatása és moldvai önkéntesek várása egy későbbi katonai fellépés érdekében. De Tuzson őrnagy nem teljesíthette főparancsnokának rendelkezését, mert közbeszólt a török hatalom képviselője (ennek részleteit Tuzson őrnagynak Bemhez küldött jelentéséből ismerjük).

A magyar különítmény előőrsén, Gorzafalván július 27-én jelentkezett Omár pasa küldött, Tefik ezredes, aki azt kívánta tudtára adni Bemnek, hogy a magyar csapatoknak vissza kell vonulniuk

Erdély határáig. Az üzenetet Tuzson őrnagy vette át, továbbította Bemnek. Nem mellékes kérdés az sem, hogy az átnyújtott jegyzék szerint az oroszok azzal vádolták a székely katonákat, hogy azok megjelenése nyugtalanságot idézett elő a nép körében. Tuzsonnak meg kellett ígérnie, hogy sietve visszatér Erdélybe.

Ki volt Tuzson János őrnagy?

Tanult és fiatalsága ellenére képzett és tapasztalt katonatiszt volt, aki a háromszéki gyalog határőrezredben szolgált. 1848 augusztusában részt vett abban a háromszéki zászlóaljban, amely a szerb felkelés ellen harcolt; jelen volt Szenttamásnál, majd egy másik fronton, Schwechatnál. Miután visszatért Erdélybe, Bem alatt szolgált, először az ellenség kiűzésében, majd Háromszék védelmében, mint a 86. zászlóalj parancsnoka jeleskedett. Parancsnokként harcolt Kökösnél, ahol Gábor Áron, július 2-án hősi halált halt. Egyáltalán nem volt véletlen, hogy Bem altábornagy őt bízta meg a Moldvában maradt zászlóalj vezényletével.

A hadjáratkor Moldvában kiválóan vezette a rábízott alakulatot, kiérdemelte Bem írásbeli dicséretét, most viszont Bem távollétében, önállóan kellett döntenie arról, miként vezesse épségben vissza katonáit Háromszékre. Ez nem is okozott problémát, viszont Bereck térségében értesülnie kellett arról, hogy Háromszéket az ellenség újra megszállotta, vagyis ellenség között haladhat tovább. Rövid tájékozódás után, habozás nélkül kiválasztotta a legrövidebb utat s elindította egységét Kézdiszentkereszt felé, onnan Szárazpatakon keresztül a Kászon völgyében fekvő Kászonújfaluba érkezett. Itt érte utol az ellenség és máris harcba kellett bocsátkoznia Clam-Gallas osztrák főparancsnok alakulatával, majd a túlerő miatt 31-én este a Nyergestetőig vonult és itt kedvező terepviszonyok közt védelmi állásba helyezte a Moldvából szerencsésen kivezényelt zászlóaljat. Ennek köszönhetően másnap, augusztus elsején már képes volt erős ellenállással feltartóztatni a Csíki-medencébe betörni készülő orosz-osztrák egyesített haderőt.

Mekkora lehetett és kikből állt az a bátor különítmény, amely szembe mert szállni a nála tudottan sokkal nagyobb ellenséggel?

Többen 200 főt emlegetnek, de ennél nagyobb alakulatról van szó. Először is Bem altábornagy nem hagyhatott Moldvában ilyen kis erőt, hiszen számolnia kellett az ellenség támadó fellépésével, ezért csak védelemre képes erő maradhatott Moldvában, amelyet, amint láttuk, Tuzsonnak sikerült a Nyergestetőre felvezetnie s most szembefordítania az üldöző sereggel. Adataink szerint nyolc gyalogszázad, egy lovas század s néhány ágyúval rendelkező tüzérséggel kell számolnunk, azaz mintegy ezer fős alakulattal, vagy valamivel ezt meghaladó fegyveres erővel.

És mekkora volt az ellenség ereje? Az orosz haditudósítói naplók szerint az egyesített orosz-osztrák Clam-Gallas által vezetett haderő mintegy 1200 főből állt. Egy ilyen túlerő ellen vállalni a harcot önmagában is nagy bátorság és hőstett volt. A székely különítmény nem habozott, bár a feladat veszélyeivel tisztában kellett lennie.

A csata augusztus 1-én kora hajnalban azzal kezdődött, hogy a kászoni úton előnyomuló ellenséget erős kartácstűzzel állította meg Tuzson s mintegy 7 órán át meg is tudta tartani hadállásait, bár az áldozatok száma nem volt kevés. Végül azért kellett feladnia a Nyergestetőt, mert tudomására jutott, hogy Lázárfalva felől az ellenség bekerítéssel fenyegeti. Emiatt úgy határozott, hogy Csíktusnádra vonul, ahol Gál Sándor különítményével sikerült egyesülnie, majd a Mitácson keresztül, erdővidéket érintve Udvarhelyre vonult. Csapatának egy része követte, a másik Erdővidéken feloszlott.

Ha végül azt kérdezzük: mire emlékeztet a Nyergestető, azt válaszolhatjuk, hogy az 1848–1849-es magyar szabadságharcra, amelyből a székelység derekasan kivette részét. Nemcsak a szülőföldjét védte, nagy anyagi és emberáldozatokat vállalva, hanem a maga szabadsága mellett az egyetemes magyar szabadságot is, aminthogy ezt tette évszázadok során korábban, majd a forradalom leverése után is. Ezzel vált a Nyergestető szabadságharcunk emlékezetének színterévé, szimbólummá.

(Elhangzott 2009. augusztus 1-jén, a Nyergestetőn.)

Kolozsvár rövid története

Földrajzi fekvés

Kolozsvár a Kis-Szamos és a Nádas völgyében fekszik. A várostól mintegy 15–20 km-re nyugatra a Gyalui-havasok (Öreghavas 1824 m) magasodnak, a belvárostól kb. 5 km-re délre a Feleki-tető (745 m), északra a Lomb (684 m) emelkedik. A főterei Szent Mihály-templom küszöbének tengerszint fölötti magassága 345 méter. A város legnagyobb hossza mintegy 11, legnagyobb szélessége kb. 6 kilométer. A közepén levő, 50 méter magas Fellegvárról mindegyik égtáj felé szép a kilátás.

Kezdetek

Az első település, amelynek neve számunkra is ismert, a dák Napoka, a Ptolemaiosz szerinti Napuka. A város léte az első utalás egy, a Kr. u. 107-ből vagy talán 108-ból való, Ajton határában talált mérföldkö. Az Apulum (Gyulaféhevár) és Potaissa (Torda) felől, Porolissum (Mojgrád), a végvár felé vezető út itt haladt át. Ez hozzájárult a település fejlődéséhez, és egyes adatok szerint Kr. u. 117-ben vagy 118-ban, mások szerint 124-ben, legkésőbb 138-ban municípiumi rangra emelték. A II. század végén már colonia. A leletek alapján valamivel nagyobb volt, mint a későbbi Óvár-terjedelmű Kolozsvár.

Dácia Kr. u. 271-ben, gót-szarmát nyomásra történt kiűritése azonban megpecsételte a virágzó település sorsát. Valószínűleg igen kevés, szegénysorú személy maradt vissza, aki vállalta a gót rabszolgaságot. A római kivonulás után letelepedő népek nem tudtak mit kezdeni az itteni épületekkel, majd ezek romjaival.

A történelmi folytonosságot – azt, hogy a római kor lakosságának egy része itt maradt és latin nyelvét megőrizve átvészelte a népvándorlás gót, hun, gepida, avar, szláv, bolgár hullámain –, híveinek valamennyi erőfeszítése – a régészeti feltárások adatainak elhallgatása, félremagyarázása, a belemagyarázások stb. – ellenére, minden újabb lelet külön-külön cáfolja.

Régészeti leletek

1943 nyarán, a főterei földalatti illemhely bejárata előtt Méri István vezetésével folytatott ásások során feltárt kora középkori, XI–XII. századi temető, egyesek által románnak nyilvánított, de a női sírokban talált S-végű hajkarikák alapján egyértelműen magyar sírjai alatt közvetlenül az elpusztult római város romjai feküdtek. A falak maradványai között itt-ott hevenyészett tűzhelyek nyomai kerültek elő. Ebből következik, hogy Napoca kiűritése után a romok között nem folyt szervezett élet. A romokat pedig a Házsongárd lejtőjéről, a nagy nyári záporok idején lezúduló hordalék rendre betakarta. 1995-ben, Mátyás király szülőháza előtt, gázvezeték elhelyezésekor az említett XI–XII.

századi temető egyik ugyancsak S-végű hajkarikás női sírját tárták föl. 2005 novemberétől 2006 tavaszáig a földalatti illemhely felújítása során ugyanennek a temetőnek újabb sírjai kerültek napvilágra, bennük több S-végű hajkarika.

Maga a tény, hogy a város neve, akár a többi dáciai városé, nemkülönben a kis folyóké – mint két Almás, Aranyos, Berettyó, két Békás, Borsa, Nádas, Lápos, Sajó, Sebes stb. – elenyészett, amellel szól, hogy a több ízben is kicsérlődött lakosság után, a honfoglalás idején már senki sem tudta, mi volt ennek a helytel-közzel felszínen maradt romladéknak, említett kis folyóknak a neve.

A IX. század végétől a honfoglaló magyarok előbb a Kövespadon, a Györgyfalvi út Pata utca sarkának tetején, a Zápolya utca táján telepedtek le. A Szilágyságba addig a Kövespadon vitt az út. Ez volt a legfontosabb, egyben az Alföld felé vezető út is. A honfoglalás után a magyarok egy rövidebb, a Királyhágón át haladó utat fedeztek föl, s ez a Kis-Szamos völgyén ereszkedett le. Ahol a két út a római város maradványai között, mellett találkozott, a Szamos völgyi síkjának magasabb, viszonylag árvízmentes részén alakult ki az új település, a mai város kezdeménye. Mindenkor jelentőségét földrajzi helyzetű energiájának köszönheti, annak, hogy a mezőség és a hegyvidék közti vásárvonalat itt az egyik legforgalmasabb erdélyi közlekedési és kereskedelmi út metszi. Minél jobban benépesült a Duna–Tisza alföldje és Erdély, annál nagyobb lett a Királyhágón átvezető út.

Az 1970-es évek elején a főposta mögött, az új távbeszélőközpont alapjának ásása közben XI–XII. századi, Árpád-kori magyar edénytöredékekre bukkantak. 1995 júliusában, a Ferenc-rendi klostrommal szemben folytatott ásások során, az első feltárt, XI–XII. századi rétegben néhány magyar pénzérmét találtak. Közülük néhány az 1095 és 1116 között uralkodó Kálmán és az 1141 és 1162 között uralkodó II. Géza idejéből való ezüstpénz. Nem sokkal később, 1995 októberében ugyanitt, a római házak maradványai közt, XI–XII. századi fazekas kemencét, mellette halomnyi edénytöredéket találtak.

A Kolozsvár név eredete

A település létrejöttének időpontja ismeretlen. Az első, 1177 körüli utalás közvetett, a vár ispánját említi (Thomas comes Clusiensis (kiejtése kluzsienszisz], 'Tamás kolozsi ispán'). Az ezt követő adatok is közvetettek (1183: Gallo Culusiense comes; 1199: Henrico archidiacono Clusiensi; 1201: Paznan come de Kulus [kuluzs]). A vár nevét is említi, első ismert adat 1213-ból való („...de castro Clus...”). 1275-ben a castrum magyarul: villa Cluswar (a zs hangot s-sel jelölték, a w ajak-ajak hangot jelölt, a fog-ajak v csak később alakult ki; 'Kluzsuár város'). 1316-ban Kuluswar („Ciuitas nostra Kuluswar vocata” 'Kolozsvárnak nevezett városunk'), 1366-ban Coloswar („in ciuitate Coloswar” 'Kolozsuár városában').

A Kolozsvár név eredetét illetően több feltevés született. Egyik szerint a 'kulcs' jelentésű szláv klu?-ból [klucs] származik. Mások abból indultak ki, hogy az 'öröditett hely' jelentésű latin clusac – amelyhez igen közelálló a clusa 'zárt, szűk hely' – a név alapja. Egyes nyelvészek és történészek úgy vélik, ezzel nem egy közép- és nyugat-európai helynév magyarázható. A svájci Jurában beszélt újlatin romand nyelvben ma is létezik a 'szoros', 'hasadék' jelentésű cluse [klüze, klüz]. A germán Kluse [kluze] 'Klause', 'szoros, szűk völgy' is szóba jött. Ismét más vélemény szerint ebből származik talán a szláv kluž [kluzs]. De lehet, hogy ez kizárólag szláv eredetű. Mások a

'vámszedőhely' jelentésű latin clusa-i is elképzelhetőnek tartják. Volt, aki egy feltételezett, korabeli ispán nevéből, a Miklus szláv Kluš (< Ni-kluš) becealakjából eredezteti a város nevét. Kniezsa István szerint azonban ez nem jöhet számításba, mert a szlávban az ilyen képzések nem régiek. Különbösen ebben az esetben is a város neve, mint pusztaszemélynévből alakult helynév, nem szláv, hanem magyar képzés.

Úgy tűnik, a legtöbb helynévkutató figyelmét eddig elkerülte az, hogy a felvidéki (a mai szlovákiai) Nyitra egyik – Nagytapolcsánynál a folyóba torkolló – mellékpatakának völgyében van egy Apátkolozs, másként Kolozsmonostor, Nyitrakolozs nevű helység. Itt, akárcsak az egykori Kolozsvár melletti Kolozsmonostoron, Benedek-rendi, vagyis bencés, utóbb karthauzi rendhez tartozó apátság létezett. E Nyitra megyei Kolozsmonostor nevének első, 1230-ból ismert, oklevélben említett neve Clus. Kiejtése ennek is [kluzs]. A továbbiakban: 1295: Kolos [kolozs]; 1317–1329–1347: villa Kolusmonustura [koluzsmonustura]; 1327: Klus; Kolos [kluzs, kolozs]; 1329–1347: Kolusmonustora [koluzsmonustora]; 1332: Clus [kluzs]. Ugyanaz, mint Kolozsvár és Kolozsmonostor, nemkülönböztetve a sóbányájáról ismert, régebben Kolozsakna, újabban Kolozs esetében. Ez a felvidéki Kolozs szlovákul ma Kliž [klizs]. A közeli település neve pedig Kolozshradistye.

A történelmi Magyarország területén létező számtalan szláv eredetű helynévből arra következtethetünk, hogy valamennyi Clus helynév előzménye is szláv volt, nevezetesen a szláv Kluš személynévből lett magyar személynév (lásd szerb–horvát Klušić? családnév < Kluš személynév, cseh Kloušov helynév < Klaušov helynév Culus [kluzs, kuluzs]), majd az első, azután a második u nyíltabbá válásával előbb Kolus [koluzs], azután Kolos [kolozs] lett. A kezdeti település két részből állt: a monostori erődített dombon emelt ispáni várból – ahol a XI. században létrejött a bencés apátság is –, és tőle két kilométerrel keletre, a Szent Mihály-templom előzménye és temetője körül kialakult laza településből. A tatárjárás idején mindkettő elpusztult. Korabeli feljegyzésből megtudhatjuk, hogy „...bizonyos Kluzsának nevezett várban a magyarok végtelen sokaságát mészárolták le.” („Nota de invasione Tartarorum. ...in quodam castro quod dicitur Clusa cecidit infinita multitudo Vngarorum.”). A várostól keletre fekvő, a tatárjárásakor ugyancsak elpusztult Szent Péter már az 1400-as években a város része lett. Templomának mind a mai napig Szentpéteri templom a neve, ami az egykori település különállására utal.

Telepeseck

A tatárjárás után, a lakosság pótlására, az 1260-as évektől V. István szászokat és vendégeket telepített Kolozsvárra és néhány környező faluba. Így e települések lakosságának nemzetiségi összetétele megváltozott. Az épülő, később Óvárnak mondott vár is szász többségű lett, s maradt századokig. A szászok az Alsó-Rajna vidékéről, a mai Flandriából, Hollandiából, Luxemburgból érkeztek, nyelvük nem német, hanem flamand–holland, illetőleg az ehhez közeli letzeburgesch volt. Erről tanúskodik néhány határnév (pl. Bongár, Brétfű, Házsongárd). Mivel a német nyelvterület származási helyüknél jóval közelebbi, ezzel álltak kapcsolatban, s az onnét érkező újabb telepeseck és nyelvük hatására utóbb elnémetesedtek.

1316. augusztus 19. - Kolozsvár városi rangot kap

Az új telepéseknek köszönhetően kezdett épülni az elpusztult településnél jóval kisebb, immár kőfalakkal kerített Óvár. 1316. augusztus 19-én Károly Róbert városi jogokat adott Kolozsvárnak, s ennek köszönhetően a település fejlődése föllendült.

Ezután kezdett épülni az egykori, ugyancsak Szent Mihály helyén ma is álló csúcsíves templom, a Nagypiac, a mai Fötér körüli utcák, az Óváron kívüli Újváros, azután az óvári domonkos klostrom, a tanácsház, a Farkas utcai kiserences klostrom és templom, illetve ezzel egyidejűleg az első betegellátó, szegényeket istápoló ispotály. A Szamos, a Malomárok fölé hidakat vertek, partjukon több malom őrlte a város határában termett gabonát. Az északra és délre emelkedő hegyoldalak gyümölcsösei, szőlői a lakosság gyümölcs- és borszükségletét fedezték, a szőlősgazdáknak a kocsmárlással jó jövedelmet biztosítottak. Fogdájával, büntető- és kivégzőhelyével az igazságszolgáltatás a polgárok javai és élete felett őrködött.

A tatárjárás utáni betelepítésnek köszönhetően a város lakosságának többsége szász lett. Ez tükröződött a település vezetésében: a városi kiváltságok XIV. század eleji elnyerése után a város vezetői majdnem mind gazdag szász polgárok voltak. A város környéke azonban magyar lévén, a városi magyarság száma gyorsabban nőtt, mint a szászoké, s az 1400-as évek első felében a magyarok és a szászok száma nagyjából egyenlő lett. A városban ekkor kb. 5400 lélek lakott. Vezetésében továbbra is a szászok voltak többségben. A magyarságnak a megfelelő arány eléréseért hosszú évekig kellett küzdenie. Ennek eredményeként a két „náció” 1458-ban megkötötte az ún. uniót, melyet Szilágyi Mihály, Magyarország kormányzója foglalt oklevélbe. A megegyezés elismerte a szászok és a magyarok egyenjogúságát, s a 12 esküdtpolgárból álló tanács (szénátus) és a száztagúra növelt felső tanács (százférfiak, centumpaterek) fele magyar, fele szász lett. A város két első tisztségét (fő- és királybíró), évenként váltakozva, magyar és szász polgár töltötte be: amikor a főbíró magyar, a királybíró szász, a következő évben a főbíró szász, a királybíró magyar. Az egyenlőségen alapuló vezetés a város minden rendjére kiterjedt. Mindez döntő módon, századokra kihatott a város életére. 1468-ban Mátyás király megerősítette az egyezményt. 1486. május 18-án ugyanő elrendelte, hogy a város vezetőségét a budai jog alapján válasszák. Eszerint a százak tanácsának 50 vagyonos polgár és 50 céhes polgár tagja lett, és minden céhet három-négy tag képviselt. A százak tanácsa saját kebeléből választotta a 12 esküdtpolgárból álló tanácsot és a bírót, másképp főbíró, a 12 esküdtpolgár első embere viszont a bíró társbírója, a királybíró volt.

1404. augusztus 3-án kelt oklevelével Zsigmond király a kolozsvári mészárszékek adóját a városfalak építésére rendelte, majd 1405. július 2-i oklevelével szabad királyi várossá, önálló iúrvényhatósággá tette Kolozsvárt. Ezzel kivonta a vajda és az ispán fennhatósága alól, ugyanakkor meghatározta önkormányzatának felépítését (12 esküdt, a közülük választott bíró a testület, s egyben a város vezetője), és engedélyezte, hogy a jócskán megnöött várost falakkal vegyék körül.

A két oklevél kibocsátását követő évtizedekben felépült az Óvár 223 m nyugati és 250 m hosszú északi falát kiegészítő mintegy 2350 m hosszú új – nyugaton, délen és keleten kettős – városfal, az ehhez tartozó 18 torony – nem számítva az Óvár északnyugati sarkán már álló Ötvösök tornyát –, köztük hat kaputorony. A XVIII. század elejétől, nem tudni mi okból, torony helyett, helytelenül, bástyát kezdtek mondani, írni. A bástya a városfallal azonos magasságú, a falak síkjából kiugró, a városfal oldalozó védelmét szolgáló 1. félkör vagy majdnem teljes kör alakú (rondella), 2. három-, négy- vagy több szög alakú (olaszbástya) vagy 3. sokszögletű (a rondellához hasonló) tömzsi

építmény. Kolozsvári, minthogy ezek az erődítmények a fainál jóval magasabbak voltak, csakis toronyról beszélhetünk. A 18 toronyból három – Szabók, Posztócsinálók és Takácsok tornya – teljes egészében, kettő – Vargák és Kőművesek tornya – részben ma is áll.

Az erődítési munka hosszú évtizedekig tartott. II. Lajos, e rendkívül fontos munkálatok befejezése érdekében, 1517. szeptember 11-én kelt parancslevelében a kolozsvári polgárok adómentességét 1518. április 24-ig, Szent György napjáig meghosszabbította. Valószínűleg a város korai időszakában, 1316 után, a város védelmébe húzódó földműveseknek a polgárok falakon kívüli majorjaiban vagy ezek melletti letelepedésével kezdtek kialakulni a hóstátnak mondott külvárosok. E kétségtelenül német eredetű szavunk az elsősorban 'olyan telek, amelyiken lakóház és major áll' jelentésű középfelémet hovestatból vagy hofstatból származhat. A Hofstatból való származására több kolozsvári adat is fölhozható, pl. 1575-ből: „Közel Kolosvárhoz, az napnyugati kapu előtt, csaknem az hoffstátba[n] vagon egy apátúrságos kalastrom, mellyet az Szent Scolastica szúzról Kolosmonostornak neveznek...” [Heltai Gáspár: Chronica az Magyaroknak dolgairól. Kolozsvár, 1575].

Háború esetén a városnak e részét fölperzselte ugyan az ostromló sereg, de lakossága a falakon belül húzódva, életben maradt. A védelem mellett az is vonzotta őket, hogy a városban eladhatták terményeiket és munkájukra is szükség volt. A hóstátokban, elsősorban a falakon belüli utcák folytatásaként, utcák alakultak ki, amelyek máig fennmaradtak.

A város lakosságának nemzetiségi összetétele több ízben is megváltozott. A tatárjáráskor a kezdeti magyar lakosság jelentős része elpusztult. Ezután szászokat és vendégeket telepítettek ide. A XV. század közepére a szászok és a magyarok száma nagyjából azonos lett, majd az arány a magyarok javára billent. A XVI. században, a hitújítás idején a szászok elmagyarosodása felgyorsult, s a XVII. század végére nagyjából be is fejeződött.

Az 1550-es években a hitújítás következményeként létrejött az előbb református, majd unitárius iskola, később kollégium. 1581-ben Báthori István megalapította a jezsuita papnevedét. Ennek utódjaként jött létre 1773 után a kegyesrendi (piarista) gimnázium. Az 1610-ben Báthori Gábor támogatásával létrejött református iskolából nőtt ki néhány évtized múlva a kollégium.

A Házsongárdi temető

1585-ben a templomok és klastromok melletti temetők annyira megteltek, hogy szükségessé vált egy új sírkert megnyitása. Ezt végül a város déli részén, egykor határában emelkedő, régen szőlőkkel, gyümölcsösökkel benőtt hegyoldalon, a Házsongárdban nyitották meg 1585-ben.

Nevének eredetét illetően eddig több elképzelés is született:

I. 1. A középkori német Hazinscha[o]rt ~ Ha[o]ssonsarch családnév magyarul kiejtett változatából való. 1373. évi oklevél: „Nýkus dictus Hazinschori”, illetőleg „Nýkus dictus Hasinschart Ciuis [ciþis] de Cluswar” [kluzsþar], majd egy 1377. éviben „Nicolaus filius Johannis Hossonsarch”. A német Hasenscharte jelentése 'nyúlajak, nyúlszáj'. A szöveg magyarul: 'a nyúlajkúnak, nyúlszájúnak mondott Nyikos, kolozsvári polgár', 'nyúlajkú, nyúlszájú János fia Miklós'. Kérdés, hogyan lett e név -schort, -schart avagy -sarch tagjából -gard.

Annak idején a fog-ajak v hang (dentilabiális) még nem létezett a magyarban. Ehelyett rövid ajak-ajak (bilabiális) réshangot, β-t ejtettek, amelyik rövid magánhangzónak hangzott. Eieinte ezt többnyire w-vel, később v-vel jelölték. De előfordult, hogy u-val. Így jegyezte le ezt az akkori íródeák is. A v korábbi, β előzményének létezésére a legjobb bizonyíték a románba átvett egyes magyar szavak alakulása. A románban mindig volt fog-ajak (dentilabiális) v. Ha tehát a magyar eredetű román szavak mai magyar v-je helyett bilabiális hangra utaló hanghelyettesítést találunk, ez azt jelenti, hogy az átvétel idején a magyar hang még nem v volt. Pl. Segesvár > Sighișoara, tolvaj > tuloaie, Szilvás > Siliuaș, város > oraș, avas > oaș stb. A β a hangképzés helyének eltolódásával lett v. A változás a XII–XIII. században nyugaton kezdődött és kelet felé terjedt, ahol a XVI. században vagy még később következett be.

2. A szász Hasengerből 'nyulaskert'.

3. A szász Haselgertből 'mogyorókert'. Népetimológias magyar változata. A Kolozsvárt tanuló Melich János a Haselgartenből 'mogyorókert' indult ki. Az erdélyi szász wengert 'wiengarten', vagyis 'szőlőskert' és a Bangert 'Baumgarten', azaz 'gyümölcsöskert' (s az ebből lett magyar Bongárd) példájára hivatkozva, a garten > gert > gárd fejlődést hangzóilleszkedéssel magyarázta.

A Kolozsvártói nyugatra, Szászfenes északi határában folyó patak völgyét Bongárdnak, Bongárnak mondják ma is.

4. Herepei János Kolozsvárra, Tulogy Jánosnak küldött levelében ezt írta: „a Házsongárd a hárs-(egykori tájszólással hás)-berekben elterülő gyümölcsösről: hás+(b)ongárról kapta nevét” (bongárd a Baumgartenből 'fáskert', azaz 'gyümölcsöskert').

II. Ha viszont ezek után abból indulunk ki, hogy az erdélyi, és így a kolozsvári szászok egy része is az Alsó-Rajna mentéről, Flandriából, Hollandiából származott, láthatjuk, hogy a holland bongerd [bongerd] és boomgard [bómgard] jelentése 'gyümölcsöskert'. Szükségtelen tehát a Házsongárd második tagját a német Baumgartenből eredeztetni. A Kolozsvár nyugati szomszédságában fekvő Szászfenes első szász telepesei is valószínűleg ugyanarról a vidékről származtak, mint a kolozsváriak, innen a ma is Bongárd, Bongár nevű patak, völgy.

Az ugyancsak holland-flamand hars [hársz] magyarul 'gyanta, mézga', a boom pedig '(élő)fa'. A kettő összevonásából való harsboom [hárszbóm] 'gyantát, mézgát tartalmazó fa'. A közeli Bükk-erdő őshonos fája a bükk, a gyertyán, alacsonyabban fekvő részein, mint pl. a Páter út mentén, tölgy, nedves részein, a patakok mellett viszont mindenütt éger nő. Valószínű, hogy annak idején a házsongárdi lejtőt is az ezekből álló erdő borította.

Esetünkben az enyves, mézgas éger (*Alnus glutinosa*) jöhet számításba, melynek hajtásai kezdetben mézgatól ragadások, s amely patakok, folyók partján, mocsaras helyeken fordul elő. Mivel a Házsongárd talaja eléggé nedves – az egyik Cigánypatak is itt csörgedez, több helyütt, így a temetőben is, nem egy jócskán nedves hely, mélyedés, forrás van –, elképzelhető, hogy a hegyoldali gyümölcsössé alakítása előtt az őshonos növényzet egyik alapvető eleme a mézgas éger volt.

Elképzelhető, hogy az egykori házsongárdi égeresekre vonatkozó harsboom, és a kezdetben 'fáskert, liget' jelentésű boomgard összevonásából kialakult harsboomgard [hárszbómgárd] a magyarban, sajátosságának megfelelően, átalakult. A -b- kiesésével az -rszb- mássalhangzó-torlódás -rsz-, a g előtti -m-ből hasonulással -n- (hárszongárd), az -rsz-ből -rs- (hársongárd), a maradék -rs- mássalhangzó-torlódás az -r- kiesésével -s-, végül az -s- -zs- vé zöngésülésével Házsongárd lett.

A XVI. század második felében, a XVII. első felében lejegyzett számos Harsongart valószínűleg arra utal, hogy a Hárszongárd és a Házsongárd egy időig párhuzamosan létezett, míg utóbbi, az egyszerűbb, a magyar kiejtésnek megfelelőbb, felül nem kerekedett.

1587-ben a hidelvi Kismezőn megnyílt a város újabb temetője, az összejövetelelt a hónap első napján (die Calendae) tartó kalandos társaság temetője, a Kalandos temető. A XVII. század második felében az addig a völgy síkon (hidelvi, kétvízközi, Magyar és Közép utcai hóstát), illetőleg a mintegy 10–20 méterrel magasabb városi völgy padon elterülő (monostori hóstát), a falakon kívüli város nyugati része, a Házsongárd nyugati szélén kezdett fölkapaszkodni a völgy sík fölötti, 50–100 m magas völgy padra. A XVIII. század vége felé a Külső-Felső-Szén (Trefort, Babes) utca tetején elérte a második völgy padot. Innét a Holdvilág utcával (Marinescu) tovább haladt föl, az Akasztófa-domb felé (Hajnal utca eleje). Az 1700-as évek elején, a Kőmálon felépült vár (Fellegvár) déli sánca alatt, a Németek pallója felé ereszkedő lépcsősor nyugati oldalán új negyed, a Sánca lja kezdett kialakulni. A homokkőbe vájt üregekben itt jóval ezelőtt is meghúzódniak hajléktalanok. Földcsuszamlás miatt a XIX. század elején az Agyagdombra telepített sánca ljiakkal a város keleti külvárosa fölkapaszkodott az ún. kövespadi völgy padra. A század végén a Kőmál keleti, majd északi lejtője kezdett beépülni (Kőváry-telep).

XVIII. század

Erdély Habsburg-uralom alá kerülése után, a XVIII. században, újabb templomokat (minorita, unitárius), palotákat (Bánffy, Teleki) és más épületeket emeltek. A XIX. század elején felépült az evangélikus és a kétágú református templom.

A XVIII. század végén, a Házsongárd oldalában, a későbbi Görögök temploma sikátorában (Görögtemplom utca), a városban élő görög és macedón kereskedők kérésére felépült a város első görögkeleti temploma, egyben a városba települni kezdő románság első egyházi épülete. Az 1800-as évek elején a Kismester utcában, a román görög katolikus templom. A románság száma a XIX. században fokozatosan nőtt, a század végén, a Kolozsvárhoz csatolt Monostor románságával együtt elérte a 4000 főt (14%) és több mint kétszerese lett az 1500 főnyi német lakosságnak.

A reformkori Kolozsvár

1811-ben a zsidók jogot nyertek az itteni kereskedelemre, de letelepedésüket hivatalosan csak 1840 körül engedélyezték. 1818-ban vesszőből font falú imaházat, majd 1850-ben a későbbi Zsidótemplom utcában (Pap, Párizs utca eleje) zsinagógát építettek. 1867 után, a Galíciából, az orosz pogromok elől menekülőkkel számuk gyorsan emelkedett. A szabadabb vallási előírásokat követő, magyarnyelvűséget elfogadó ún. haladópartiak az 1880-as években saját hitközséget hoztak létre, majd 1886–87-ben külön zsinagógát emeltek maguknak a Nagy utcában (Ferenc József, Horthy Miklós, Horea út).

Miután a vasút 1870-ben elérte a várost, a Nádas mentén is létrejöttek az első utcák. 1895. január

elsejétől Kolozsmonostor a város része lett.

Nádas-menti kis Kardosfalva valamivel később, az 1900-as évek elején a város VI. kerületéhez, Szamosfalva nyugati része az 1930-as évek vége felé a III. kerülethez tartozott.

A Rhédey-házban, az épületen levő emléktábla téves 1792. november 11-i időpontjával ellentétben, 1792. december 17-én megszületett a kolozsvári magyar színjátszás. 1821-ben a Farkas utcában felépült a történelmi Magyarország első kőszínháza. A XIX. században, főleg az 1867. évi kiegyezés után, a XX. század elején, a város gyökeresen átalakult: új, nagyszabású középületeket, intézményeket – városháza, iskolák, egyetem, kórházak, vasútállomás, adóhivatal, erdészeti hivatal, vármegyeháza, törvényszék, új színház stb. –, templomokat, bérházakat emeltek, gyárakat építettek. Fazzal egyidejűleg a város déli része a Házsongárdi temetőtől keletre fekvő lejtőn, a Tisztviselőtelep építésével, a Békás felé kezdetű terjeszkedni, továbbá ettől keletre, a Szamos völgyésíkjá fölötti első völgypadon, a Kövespadon is.

Az 1867. évi kiegyezés és Erdély Magyarországgal való egyesítése után Kolozsvár elveszítette ugyan főváros jellegét, de továbbra is jelentős művelődési és iskolaközpont maradt. 1872-ben itt hozták létre Magyarország második egyetemét, a Ferenc József Tudományegyetem

A két világháború idősza

Az első világháborút, majd a Trianoni úgynevezett békét követő hatalomváltozás első éveiben a város terjeszkedése megtorpant, de az 1920-as évek közepétől újból fellendült: határrészeket mértek

ki, új utcák épültek. Elsősorban a Rákóczi, a Dónái út és a Szamos között, a Nádas völgyében, a Kómál (Fellegvár) északi lejtőjén (Kőváry-telep), a Kajántói út, a Cukorgyár utca, a Tordai, a Györgyfalvi és a Békási út mentén és környékén, a Tisztviselőtelepen, a Kövespadon, a Kerekdomb környékén, a Brétfű alatt, a Házsongárd fölött, a Várostó körül (a későbbi Tóközben). A hatalomváltás nyomán gyorsan gyarapodó görögkeleti (ortodox) románság számára a Bocskai téren fölépült a görögkeleti székesegyház.

1940 után, amikor a város ismét Magyarország része lett, a második világháború idején, a Zsolt vezér (Brancoveanu) utcai és a Táborhelyi (Taberei) ONCSA-telepi meg más építkezésektől eltekintve, lelassult a város növekedése. A zsidók 1944 május-júniusi elhurcolása, az 1944. június 2-i szőnyegbombázás súlyos emberi és anyagi áldozatokkal járt.

Változás csak az 1950-es évek elején, a pártállam idején kezdődött, amikor beépítették a Tordai út és a Házsongárdi temető közötti, elkobzott Nagy Gábor-kertet, továbbá kis munkásnegyed épült az Irisz-telepen. A nyomasztó lakáshiányt a belvárosi emelet-ráépítések, a bombázáskor elpusztult Horthy (Horca) úti házak helyén, majd a Széchenyi (Mihály vajda, Mihai Vitcazu) téren az 1950-es évek második felében épült tömbházak sem enyhítették.

1960-ban Szamosfalva teljes egészében Kolozsvár része lett. Az 1960-as évek elején az első lakótelepet, a Dónátot, a város egyik legszebb kertes családi-ház negyedének rombolásával kezdték építeni. A Györgyfalvi negyedi lakótelep kezdetben a hóstátiak földjére épült – helyébe nem kaptak mást –, építését később a BorhánCSI és a Györgyfalvi út közti, ugyancsak kertes családi-ház negyedben folytatták. A Monostor negyedi lakótelep nagyobb részt szántóföldekre, a Hajnal negyedi a házsongárdi, Házsongárd fölötti kertek, családi házak rovására épült, a Magyar (1989. December 21.), Cukorgyár, Téglás (Gyár) utcai, Tóközi lakótelep a hóstátiakat forgatta ki házukból, kertjükből, mindentükből.

A rendszerváltás

1989, a pártállami rendszer bukása után, az erőltetett iparosítás kifulladt. Ezzel egyidejűleg a lakótelepek építése is véget ért. Ehelyett az előző évtizedek hivatalos ateista szemléletének megszűnésével új templomok építése kezdődött. A város lakossága nemzetiségi összetételének jelentős változása nyomán, néhány református, római katolikus, görög katolikus mellett több mint tíz görögkeleti építésére került sor. 2002, de főleg 2004 után újból megindult a lakóházak, kisebb lakótelepek építése, Szászfenesen, a monostori Mező utcában és környékén, a Békásban stb. Legújabbban a város északkeleti részén, az eddigi szamosfalvi legelőn.

A Trianon utáni helyzetben Kolozsvár továbbra is az erdélyi magyar művelődési, s ezen belül az irodalmi és művészeti, valamint tudományos élet központja maradt. Napjainkban is ez. Magyar színháza, operája, magyar nyelven is működő egyeteme, sőt, néhány éve magyar magánegyeteme van – a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem –, főiskolái, könyvkiadói, rádió- és tévéstudiói vannak, a városban több folyóirat és újság jelenik meg magyarul.

A város lakossága felekezet szerint a XIX. század második felében, a XX. században:

Év	Római katolikus	Ormény-katolikus	Görög katolikus	Görög-keleti	Evangélikus	Református	Unitárius	Zsidó	Összesen
1857	6 944	17	1 160	170	1 042	7 194	738	231	17 496
1891	11 278	–	3 312	489	1 432	12 621	1 237	2 414	32 783
1900	16 041	–	7 208	968	1 719	16 895	1 704	4 730	49 295
1910	19 021	–	8 646	1 359	2 016	20 726	1 921	7 046	60 735
1941	33 707		11 900	3 457	2 716	41 755	4 199	16 771	114 984
1992	22 575		21 677	216 075	732	48 156	4 049	340	328 602

A város lakossága számának és nemzetiségi összetételének változása a XIX. század végétől napjainkig:

Év	Összlakosság		Magyar		Román		Német		Más nemzetiség	
		%		%		%		%		%
1869	26 638	100,0	–	–	–	–	–	–	–	–
1880	29 923	100,0	23 490	78,5	3 978	13,3	1 468	4,9	987	3,3
1890	35 855	100,0	–	–	–	–	–	–	–	–
1900	46 670	100,0	–	–	–	–	–	–	–	–
1910	62 733	100,0	51 192	81,6	8 886	14,2	1 678	2,7	977	1,5
1930	103 840	100,0	55 351	53,3	36 981	35,6	2 728	2,6	8 780	8,5
1941	114 984	100,0	100 172	87,1	11 524	10,0	1 841	1,6	1 447	1,3
1948	117 015	100,0	67 977	57,6	47 321	40,1	360	0,3	2 257	2,0
1956	154 723	100,0	77 839	50,3	74 623	48,2	1 115	0,7	1 146	0,8
1966	185 663	100,0	78 520	42,3	105 185	56,7	1 137	0,7	621	0,3
1977	262 858	100,0	86 215	32,8	173 003	65,8	1 480	0,6	2 160	0,8
1992	328 602	100,0	74 892	22,8	248 572	75,6	1 149	0,3	3 989	1,2
2002	317 953	100,0	60 287	18,96	252 453	79,4	754	0,23	4 093	1,29

Fő tér

A New York-palota (ma Continental-szálló)

Bővebben: [Fő tér \(Kolozsvár\)](#)

Eredeti neve Nagypiac (románul *Piața Unirii*, vagyis Egyesülés tér). A tér közepén található a város legismertebb műemléke, a [Szent Mihály-templom](#), mellette [Fadrusz János](#) alkotásával, a [Mátyás király-emlékművel](#).

A [Jósika-palotát](#) a kolozsváriak hagyományosan *lábasházként* emlegetik. Régi diákbabona, hogy vizsga előtt nem szabad áthaladni az erkélyt tartó oszlopok között, mert ez biztos bukást jelent.

A 19. század végén [Pákey Lajos](#) tervezte a [New York palota](#) (jelenleg *Continental* szálloda) épületét. Ez volt a város irodalmárainak, művészeinek törzshelye.

A [klasszicista régi városháza](#) építését 1843-ban kezdték el [Kagerbauer Antal](#) tervei alapján.

A [Bánffy-palota](#) az erdélyi barokk egyik legpompásabb emléke. Ma a Szépművészeti Múzeumnak ad otthont.

A Fő tér és Wesselényi utca (románul *Regele Ferdinand*, vagyis Ferdinánd király utca) sarkán áll a [Mauksch-Hintz-ház](#); itt volt a város első gyógyszerára; ma Gyógyszerésztörténeti Múzeum.

A főtérről nyílik a Kismester (románul *Bob*) utca, itt található a város [legrégebbi görög katolikus temploma](#).

Óvár

Történelmi Múzeum

A Fő térről a Karolina tér felé vezető utcácskában található [Bocskai István](#) szülőháza, jelenleg a [Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem](#) székháza. Tovább haladva, [Mátyás király](#) szülőháza látható, ez jelenleg a [Ioan Andreescu Képzőművészeti Egyetem](#) épülete.

Karolina tér

A Karolina téren (románul *Piața Muzeului*, vagyis Múzeum tér) több műemlék helyezkedik el: a [Karolina-oszlop](#), a [Ferenc-rendi templom és kolostor](#), illetve itt van a [Régészeti és Történelmi Múzeum](#) főépülete is. A múzeum előtt a kolozsvári román történészprofesszor, [Constantin](#)

Daicoviciu szobra áll. Karolina királyné 1817-ben látogatott Kolozsvárra (férjével, I. Ferenc császárral), és adományt tett a téren álló országos kórház javára, amely 1820-ban a nevét is felvette. A Karolina-oszlop eredetileg a Fő téren állt, csak a Mátyás szobor felállításakor helyezték erre a térre.

Széchenyi tér

A Széchenyi téri mozi

A tér román neve *Mihai Viteazul*, vagyis Vitéz Mihály. A névadó fejedelem szobra, Marius Butunoiu alkotása a tér közepén áll, körülötte kis park található. A tervek szerint a park és a szobor alatt 2007-től kezdődően földalatti parkoló épül. A tér északkeleti oldalát az 1960-as években épített tömbház határolja, amelynek földszintjén a város legnagyobb mozija üzemel. A tömbház előtt szökőkút áll, amely azonban az építés után csak rövid ideig üzemelt.

A tér jellegzetes századfordulós épületei a Széki-palota és a Babos-palota.

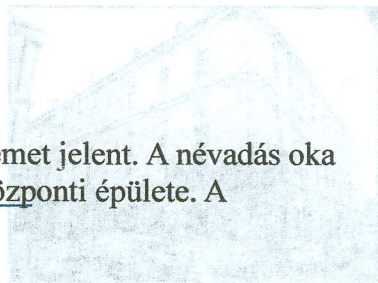
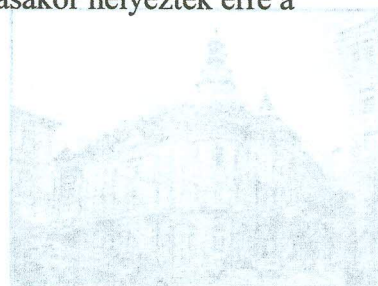
Egyetem utca

Piarista rendház

A volt Belső Torda utca mai román neve *Universităţii*, ami szintén egyetemet jelent. A névadás oka az, hogy a Farkas utcai sarkon van a Babeş-Bolyai Tudományegyetem központi épülete. A következő műemlékek találhatók az utcában:

- Piarista templom
- Piarista rendház
- Báthory-Apor Szeminárium

Farkas utca

A Farkas utca

 Bővebben: [Farkas utca](#)

A Farkas utca (korábban latinul *Platea Luporum*) neve a középkorból származik, amikor – még a városfal felhúzása előtt – télen a farkasok idáig bemerészkedtek. Jelenleg [Mihail Kogalniceanu](#) nevét viseli.

Az utca legnevezetesebb épülete az 1935-ben lebontott színház volt, a legrégebbi magyar kőszínház. A színház 1804–1821 között közadakozásból épült, [Alföldi Antal](#) tervei szerint késő barokk stílusban. A színházat 1865-ben [Kagerbauer Antal](#) irányításával klasszicista stílusban építették át. Az utolsó színházi előadást 1906-ban tartották, utána az egyetem vette meg, és raktárként használta. Helyén ma az [1930-as években](#) épült *Egyetemiak Háza* található; itt van a Kolozsvári Filharmónia székhelye.

Az utca nevezetességei:

- [Farkas utcai református templom](#), előtte a [Szent György-szobor](#)
- [Babeş–Bolyai Tudományegyetem](#) központi épülete
- [Báthory István Elméleti Líceum](#)
- Akadémiai Könyvtár
- [Teleki-ház](#)
- [Református kollégium](#)
- [Szabók bástyája](#)

Unió utca

Unió utca, közepén a Néprajzi Múzeummal

 Bővebben: [Unió utca](#)

Román neve *Memorandumului*, mivel az utcában található [Redut](#) épületében folyt az úgynevezett [Memorandum-per](#). Ugyanebben az épületben mondták ki 1848. május 29-én [Erdély](#) egyesülését Magyarországgal, innen származik az utca magyar neve. 1859-ben ebben az épületben alakult meg az [Erdélyi Múzeum-Egyesület](#). Ma a Népművészeti Múzeumnak ad helyet. A műemlék épületek közül figyelemre méltó még a [Teleki–Mikes-palota](#) és a [Nemes-ház](#).

Jókai utca

Román neve *Napoca*, amely a város [római kori](#) neve volt. A Jókai utca és a Fő tér sarkán található a

Rhédey-ház. Ez a 17. században épült emeletes ház arról nevezetes, hogy itt tartotta első előadását az 1792-ben alakult Erdélyi Magyar Nemes Színháztársaság. Az eseményt a százéves évfordulón fekete márvány emléktáblán örökítették meg, amelyet Pákey Lajos tervezett.

Szent György tér

A tér román névadója Lucian Blaga, a neves román költő. Itt található az Egyetemi Könyvtár. A Diákművelődési Ház 1959–1960-ban épült az egyetemi hallgatók használatára: színházterem, klubhelyiségek, táncterem van benne. A ház freskóit Abodi Nagy Béla készítette. A Diákművelődési Házban van a Napsugár című gyermeklap szerkesztősége is.

Deák Ferenc utca

Deák Ferenc utca

Az utca korábbi magyar neve Belső-Közép utca, román neve Petru Groza volt a második világháború utáni első román miniszterelnökről, jelenleg Eroilor, vagyis Hősök utcájának hívják. Látnivalók:

- Kendeffy-palota
- Minorita templom
- Bolyai János szülőháza
- Memorandisták emlékműve

Az utca gyalogos zónájában működik Románia legnagyobb WiFi hotspotja, amely ingyenes hozzáférést biztosít az internethez.^[1]

Megyeháza

Kossuth Lajos utca

 Bővebben: Magyar utca (Kolozsvár)

A volt Belső Magyar utca, a román rendszerváltás előtti Lenin út mai román neve 21 Decembrie 1989 a romániai forradalomra emlékezve. Műemlékek:

- [Lutheránus templom](#)
- [Unitárius templom](#)
- [János Zsigmond Unitárius Kollégium](#)
- [Megyeháza](#) (volt Kereskedelmi és Iparkamara)

Hunyadi és Bocskai tér

Román Nemzeti Színház

Bővebben: [Bocskai tér \(Kolozsvár\)](#) és [Hunyadi tér \(Kolozsvár\)](#)

A tér román neve jelenleg [Avram Iancu](#), az [1848-as forradalom](#) során a magyarokkal szembeszálló erdélyi román vezérről, akinek a [szobra](#) az [ortodox katedrális](#) előtt található. A tér figyelemre méltó épületei:

- [Ortodox püspöki palota](#)
- [Igazságügyi palota](#)
- [Protestáns Teológiai Intézet](#)
- [Pénzügyigazgatóság épülete](#)
- [Román Nemzeti Színház](#)
- [Vasútigazgatóság](#)

Biasini-szálloda

- 1847 októberében Petőfi Sándor és felesége
- 1849 júniusában Miklós Fülöp és Császár János
- 1851 májusában József Mór

Az 1800-as években kezdve több konkurens szálloda (Pomádai Áramvár, Áramvár) is épült. A Károlyi (1891) és a Jász József (1892) szállodák megjelölésével a Biasini-szálloda lecsúszott egy kortól (1892) elvezetett. (1892-ben a Biasini szálloda már nem szerepel az országos vendéglátásügyi névjegyzékben.) 1913-ban a földszinten orvosi nyílás. 1926 áprilisában az akkori tulajdonos bezárta a szállodát és az orvosiot bezárta, és az épületet bérházaknak alakította át.

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

2007 elején a földszinten a Biasini néven kávéház nyílt.

Károly György neve alatt itt épült a Biasini néven kávéház nyílt; a Petőfi Sándor című novellájában pedig megjelölt a szálloda és a gyorskocsi-szállóját is.

Ugrás: [navigáció](#), [keresés](#)

Az épület homlokzata

A [Petőfi Sándor](#) látogatását megörökítő emléktábla

A [kolozsvári Biasini-szálloda](#) a Petőfi (Avram Iancu) utcában, a [Házsongárdi temető](#) bejárata mellett található [19. századi](#) épület.

Gaetano Biasini (1790–1847) vívómesterként került a városba, majd megnősült és polgárjogot szerzett. [1818](#)-ban magán-vívóiskolát nyitott a [Redutban](#), [1824](#)-ben nyilvános vívóiskolát. [1837](#)-ben megvette a Szacsvoy-fogadó épületét és szállodává alakította át. Az épület földszintjén [kávéház](#) működött, és itt volt a [Pesttől Bukarestig](#) közlekedő gyorskocsijáratnak az állomása is. (Az akkor legmodernebbnek számító kocsik a Budapest–Kolozsvár távolságot jó időben három nap alatt tették meg, a jegy ára 17 forint 20 krajcár volt, az árban harminc fontnyi poggyász szállítása is benne foglaltatott.) A szálloda [1840. augusztus 7-én](#) nyílt meg, [1847](#)-ben 31 szobája és tekéző terme volt. [1870](#)-ig a helyi postahivatal is a szállodától bérelt helyiségekben működött.

Itt szálltak meg:

- [1846. november–decemberében Liszt Ferenc](#)

- 1847 októberében Petőfi Sándor és felesége
- 1849 júliusában Nicolae Bălcescu és Cezar Bolliac
- 1853 májusában Jókai Mór

Az 1860-as évektől kezdve több konkurens szálloda (*Pannónia, Nemzeti*) is épült. A *Központi* (1891) és a New York (1895) szállodák megjelenésével a Biasini-szálloda lecsúszott, egykori rangját elvesztette. (1895-ben a Biasini szálloda már nem szerepel az országos vendéglátóipari névjegyzékben.) 1913-ban a földszinten orfeum nyílt. 1926 áprilisában az akkori tulajdonos bezárta a szállodát és az orfeumot bezárták, és az épületet bérházzá alakíttatta át.

2007 elején a földszinten *La Biasini* néven kávéház nyílt.

Krúdy Gyula novellát írt *Éjjel a Biasiniben* címmel; a *Pesti farsang* című novellájában pedig megjelenik a szálloda és a gyorskocsi-szolgálat is.

kiemelt látnivalók Kolozsváron

Bánffy palota

Kolozsvár Múzeum

1 km távolságra a központtól

A kolozsvári Bánffy-palota Kolozsvár főterén álló barokk épület, a mai Kolozsvári Művészeti Múzeum székhelye. 1774-1786 között Johann Eberhard Blaumann böblingeni (Németország, Baden-Württemberg...

Farkas utcai református templom

Kolozsvár Templom

0.9 km távolságra a központtól

A Farkas utcai református templom Kolozsvár híres gótikus műemléke, a kolozsvár-belvárosi református egyházközség temploma. A templom előtt található Sárkányölő Szent György szobra. Az eredeti...

Főtér

Kolozsvár Parkok, kertek

1.1 km távolságra a központtól

Kolozsvár főtere a Belváros központja, ez volt a középkori városfallal övezett város piactere. Eredeti neve Nagypiac volt s csak 1869-től vált hivatalossá a Főtér megjelölés. A kolozsvári Főtér...

Mátyás-szoborcsoport

Kolozsvár Köztéri szobor

1.1 km távolságra a központtól

A Mátyás-szoborcsoportot ünnepi keretek között 1902 október 12-én avatták fel Kolozsvár főterén. Kolozsvár főterének összhangját a város legnagyobb szülöttének, Mátyás királynak a szobra teszi...

Mátyás király szülőháza

Kolozsvár Aktív szabadidő

1.2 km távolságra a központtól

Mátyás király szülőháza Kolozsvár legrégebbi emeletes háza, jelenleg a Művészeti Egyetem épülete.

ajánlott látnivalók Kolozsváron

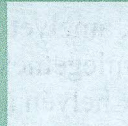

Szabó-bástya

Kolozsvár Műemlék

0.8 km távolságra a központtól

Szabó-bástya, más néven Bethlen-bástya a XV. századi várfal maradványaival Kolozsvár legépebben megmaradt várfalszakasza. A fal 8 m magasságú s délkeleti saroktornyával a középkori védelmi rendszer...

Óvár

Kolozsvár Műemlék

0 km távolságra a központtól

A vár legrégebbi része a XIII. században épült Óvár, a későbbi újvár északnyugati része. A Malom(Baritiu) utca, Híd(Regele Ferdinand) utca, a főtér(Pta Unirii) északi sora, Unió(Memorandumului)...

Evangélikus-Lutheránus templom

Kolozsvár Templom

194.7 km távolságra a központtól

A főtér, a Híd(Regele Ferdinand) és a Belmagyar (1989 December 21. sugárút) utcák sarkán áll a kolozsvári evangélikus templom, melynek falán hűtötte Reményik Sándor "kigyulladt gyermek...

Fellegvár

Kolozsvár Vár, várrom

1.6 km távolságra a központtól

A Fellegvárat az osztrák hatalom építtette a XVIII. század első felében a város lakosságának védelme és felügyelete érdekében a város fölé emelkedő dombon.

Szent Mihály Plébánia, Szervátiusz Múzeum

Kolozsvár Múzeum

1.2 km távolságra a központtól

A főtér egyik legrégebbi műemléképületében, a plébániaházként is ismert Szent Mihály plébánián található a híres szobrászok, apa és fia, Szervátiusz Jenő és Tibor állandó kiállítása.

Piarista templom

Kolozsvár Templom

1.2 km távolságra a központtól

Erdély első és legszebbnek tartott barokk templomát a jezsuiták építették, a rend feloszlásakor vették át a piaristák.

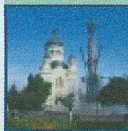

Unitárius templom

Kolozsvár Templom

0.8 km távolságra a központtól

A templom előcsarnokában található a híres Dávid Ferenc-kő, egy feleki gömbkő, amelyen állva tartotta 1568-ban, a vallásszabadságot kimondó tordai országgyűlésről visszajövet Dávid Ferenc a híres...

Görögkeleti székesegyház

Kolozsvár Templom

0.6 km távolságra a központtól

Több mint tíz éven keresztül, 1923 és 1933 között a főtér és a Jókai (Napoca) út sarkán álló építették a kolozsvári ortodox katedrális, amely a romániai ortodox püspökség székhelye.

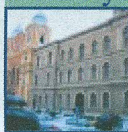

Rhédey-ház

Kolozsvár Műemlék

1.2 km távolságra a központtól

Impozáns épület az angol királyi családdal is rokonságban álló, egy erdélyi fejedelmet is adó Rhédey család tulajdonában volt.

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Kolozsvár Műemlék

1.1 km távolságra a központtól

Az 1872-ben a budapesti után Magyarországon másodikként létesített egyetem 1959-től Victor Babeş (1854–1926) román orvos és Bolyai János (1802–1860) magyar matematikus nevét viseli.

Karolina-oszlop

Kolozsvár Műemlék

1.2 km távolságra a központtól

A város legrégebbi világi emlékművét I. Ferenc és felesége Karolina Augustza 1817-es látogatásának emlékére állították fel eredetileg a főtéren 1831-ben.

Barátok temploma

Kolozsvár Templom

1.2 km távolságra a központtól

Az óvárbeli barokk ferences templom, amelyet a kolozsváriak barátok templomaként emlegetnek, a város első, XI. századi templomának helyén áll.

Ferences kolostor

Kolozsvár Templom

1.1 km távolságra a központtól

A 15. század közepén épült gótikus épület kolostornak épült de a történelem során szolgált királynői hajlékul, unitárius iskolaként, református iskolaként, majd megint kolostor, XX. század...

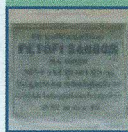
Szent György-szobor

Kolozsvár Köztéri szobor

0.9 km távolságra a központtól

A középkor talán leghíresebb magyar szobrászainak, a kolozsvári Márton és György 1373-ban készült híres Szent György szobrának a másolata áll a farkas utcai templom előtti kis tér közepén.

további látnivalók Kolozsvár városban

Biasini Szálló

Kolozsvár Műemlék

1.3 km távolságra a központtól

Az olasz vívómester által működtetett szállóban szült meg Petőfi Sándor 1847-ben. A helyi magyarság március 15-ei ünnepségeinek rendszerint itt van a végpontja.

Áprily Lajos: Tavasz a házsongárdi temetőben

Apáczai Csere Jánosné, Aletta van der Maet emlékének

A tavasz jött a parttalan időben
s megállt a házsongárdi temetőben.
Én tört kövön és porladó keresztben
Aletta van der Maet nevét kerestem.
Tudtam, hogy itt ringatja rég az álom,
s tudtam, elmúlt nevét már nem találom.
De a vasárnap délutáni csendben
nagyon dalolt a név zenéje bennem.
S amíg dalolt, a századokba néztem
s a holt professzor szellemét idéztem,
akinek egyszer meleg lett a vére
Aletta van der Maet meleg nevére.
Ha jött a harcok lázadó sötétje,
fényel dalolt a név, hogy féltve védje.
S a dallamot karral kísérve halkán,
napsugaras nyugat dalolt a dalban,
hol a sötétség tenger-árja ellen
ragyogó gátat épített a szellem.
Aletta van der Maet nevét susogta,
mikor a béke bús szemét lefogta.
S mikor a hálátlan világ temette,
Aletta búja jajgatott felette,
míg dörgő fenséggel búgott le rája
a kálvinista templom orgonája.
Aztán a dal visszhangját veszve, félve
belenémult a hervadásba, télbe.
Gyámoltalan nő - szól a régi fáma -
urát keresve, sírba ment utána...
A fényben, fenn a házsongárdi csendben
tovább dalolt a név zenéje bennem.
S nagyon szeretném, hogyha volna könnyem,
egyetlen könny, hogy azt a dallamot
Aletta van der Maet-nak megköszönjem.

Wass Albert:

Házsongárdi temetőben

Egy délután a zajtól messze szöktem,
s az életemet mentem kipihenni
a Házsongárdi öreg temetőben.

Ősz volt. Halálos. Lomb-hullásos. Szent.
Olyan lélek-csítító volt a csend:
a némaság és a néma ajkú holtak.

Akkor láttam: a fényvirágos álmok,
amik a lelkem szent csodái voltak,
halottak lettek: néma ajkú holtak.

És éreztem: egyszer majd újra ősz lesz,
s a hervadásban meglássul a vérem,
akkor az őszet majd könnyörögve kérem.

A holtaktól megirigylem az álmat,
s cserébe nyújtom minden álmomat,
hogy én legyek az őszi csendtől áldott.

S meglátom majd: bűbájos álmaimmal
az életemet nagyon tele szőttem...

s megállok ismét kissé megpihenni
a Házsongárdi öreg temetőben.

Kedd, 2013. augusztus 13.

XXIV. évfolyam | 155. szám

Híradó

Útlezárás Udvarhely

Emléktábla Pálffy Ákosnak, a homoródszentpáli fáklyavivőnek

Ötven éve, 1963. augusztus 13-án hunyt el az unitárius kántortanító, iskolaigazgató, egyházi zeneszerző, karvezető, író és népművelő, aki 1912-től 1947-ig szolgált a településen. Vasárnap a könnyű meghatódtak családtagjai, hogy fél évszázad múltán is így tud emlékezni az a falu, amit minden tudásával, szeretetével, hitével szolgált.

A szélrózsa minden irányá-

ból – Szatmártól Nagyszalontán át Vargyasig; Homoródszentmártonból, Székelykeresztúrról, Székelyudvarhelyről érkeztek a néhai id. Pálffy Ákos rokonai, hogy részt vegyenek az istentiszteleten, az emléktábla-avatáson, majd vetített képekkel idézzék fel rendkívül gazdag életútját, és meglátogassák a homoródszentpáli temetőben található sírját.

A születésének 130., halálának 50. évfordulója alkalmából, illetve felesége, Soós-Dimény Vilma halálának 5. évfordulóján a szószéki szolgálatot Simó Sándor, a Székelyudvarhelyi Unitárius Egyházkör esperese végezte. Beszédében kiemelte: Pálffy idős korában is úgy érezte, ha újból kezdhethetné az életét, ezt az utat választaná. Vajon hányan mondhatjuk el ugyanezt magunkról – kérdezte a megemlékezés igehirdetője. A megújított unitárius énekeskönyv, az orgona hangja, egykori tanítványainak életbeni helytállása, a nevét viselő szentpáli kórus egy-egy láng abból, ami életművéből világít. „Tanulni, dolgozni, munkálkodni kell, ezáltal lehet megmaradni” – foglalta össze a Pálffy-életműnek a maiakhoz szóló üzenetét az egyházkör esperese.

Forrai Tibor tanár, művelődésszervező emlékeztette a gyülekezetet arra is, hogy a

Pálffy helybeli szolgálatához kötődő ifjúsági egyleti tevékenység új erőre kapott az utóbbi években. Buzdításképpen a régi és újabb egyletes képeket tartalmazó albumot átadta Dénes Erzsébetnek, a helyi egyleti vezetőnek.

Az istentisztelet végén minden résztvevőnek személyesen adta át az alkalomra készült könyvvel Pálffy Ákos unokája, Pálffy Tamás Szabolcs unitárius lelkész, majd a megemlékező gyülekezet tagjai átvonultak a László Gyula Általános Iskola templom felé néző oldalán elhelyezett emléktáblához. Csepilek István, a testvértelepülés, Zsámbék önkormányzatának, az ottani önkéntes tűzoltóságnak valamint a jelen levő Zsámbéki Erdélyi Baráti Körnek a jókívánásait tolmácsolta.

Az emlékműsor keretében Pálffy Tamás Szabolcs köszönetet mondott mindazoknak,

akik így tudnak emlékjelet állítani fáklyavivőiknek az „egykor kis Dániának nevezett Szentpálon”, majd felolvasta annak a díszoklevélnek a szövegét, amelyet nagyapjának a nyugdíjazása alkalmával munkássága elismeréséül 208 egykori tanítványa adományozott, megköszönve életmesterüknek, hogy „előkészítette őket a tisztas gyakorlati életre”.

Tódor Kata énekelt és verset mondott, Dénes Erzsébet népdalt adott elő. Az egyházközség vegyes kara tavaly vette fel a Pálffy Ákos nevét. Az emléktábla leleplezése előtt Tódor Éva vezényletével elénekelték névadójuk Hatalmas Isten című egyházi szerzeményét. Forrai Tibor elmondta: a településnek még vannak olyan jelesei, akiknek jelet kívánnak állíttatni – ugyanazon a helyen, ahol a megemlékezés első virágait a Pálffy-tábla köré helyezték el.

M. M.

Fotó: Párkás Antal

László Gyula Közművelődési Egyesület
HOMORÓDSZENTPÁL

Forrai Tibor

-elnök-

537188 Homoródszentpál 126 sz.
Hargita megye
Románia

telefon: 0374920422
mobil: 0040744189501
e-mail: forraitibor@gmail.com

**EVANGELISCHE KIRCHE
DEUTSCH-WEIBKIRCH
PAROHIA EVANGHELICA
VISCRI**

Bilet intrare cetate/muzeu

Data:

21066

Seria :BV Nr.: .....

Valoare: 2,00 LEI

